

Felkészítés az életre

„Emlékszem, hogy rohantunk este a Honvéd kórházba anyukáddal, mert egy hidegfronttal együtt, úgy gondoltad, Te is megjössz.”

☞ 6-7. oldal

A „Káté-mumus”

Mindig félve nyúlok a Heidelbergi Káté témához, mert a véleményem egészen megosztó. Szükséges-e ma oktatni a Kátét, és ha igen, hogyan?

☞ 9. oldal

Ne sajnáld a gyerekedet

Szülők, nagyszülők, rokonok száját hagyja el olykor a sóhajtás: milyen világban kell a gyermekeinknek felnőni? Egy kemény üzenet.

☞ 13. oldal

HARANGSZÓ

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA • 2022. JÚNIUS • 33. évf. 11-12. szám • Ára 5 lej

Felnőni, vagy leépülni?

Nagy felelősség gyereket nevelni. Az ember szeretné jól végezni ezt a feladatot is, de néha, egy-egy végtelenül értelmetlennek tűnő vita után, egészen nehéz visszatalálni a jó irányra. Régi, mégis örök érvényű értékeket továbbadni anélkül, hogy külön legyen a gyerek. A világ, a többség számos esetben sokkal vonzóbb, mint az önuralmat, kitartást, türelmet igénylő célok. Nehéz megtanítani, hogy a könnyebbik út szinte mindig a rossz irány. De az mégis bátorít, ha meglepetten tapasztalom bizonyos esetek kapcsán, sokféle bizonytalanság és féltés közepette, hogy a gyerekek mennyire bátor, bölcs és kitartó tud lenni. Mégis értette, amit annyiszor mondtam-mutattam

neki. Az pedig mindent visz, ha azt élem át, mekkora szeretet van benne. Ez lehet a titok: a szeretet, azaz a lélek. Nem csak a teste és akarata, kívánságai után rohan. Nem a szelleme, azaz a számításai vezérik, hanem van lelke, sőt akár még a logika ellenére is enged a lelkének. Azért születhettek meg, hogy most és a jövőben ÉLJENEK, boldogok legyenek, és lelkesedésüknek jó eredménye lehessen. Értelme van a szeretetnek, a kitartásnak és a hűségnek. Értelme van a mély érzéseknek és a fejlődésnek. Értelme van arra nevelni őket, hogy ne hagyják magukat lealacsonyodni, de sokkal inkább felnőjenek a mennyekhez.

GHITEA-SZABÓ JÓZSEF LEVENTE

Itt a helyem, hol a helyem?

Örök kérdése az embernek, hogy hol a helye a világban. A kérdés megválaszolása mindig elmozdít valamilyen irányba. Ez persze lehet jó és rossz is. Például az első emberpár nem érezte magát teljesnek az Éden kertjében. Talán úgy érezték, hogy nincs eléggé birtokukban a hely. Nekik valamivel több kellett.

A státusukkal nem voltak elégedettek, hiszen minden fölött hatalmat gyakorolhattak, de Isten akkor is nagyobb volt náluk. Ennek megváltozását kínálta a kígyó.

Mit mondhatnánk? Az önértékelés szintjén sikert is ért el. Legalábbis ez a hosszú távú következtetés. Az engedetlenség pillanatában épp nem az volt az első gondolatuk, hogy ez mennyire jó ötlet, s még csak nem is pusztították agyon a kígyót örömmükben. Helyette az tűnt fel nekik, hogy itt az ideje titkolózni, és van, amit el kell rejteni. Az is eszükbe jutott, hogy bujkálni kell Isten elől, mert az Ő szentsége mellett nem fér meg a bűnnel szennyezett élet.

Azóta sok idő eltelt, és az ember nemcsak civilizált, de cizellált is lett. Tehát olyanra kifinomodtunk, hogy már többnek tartjuk magunkat Istennél. Ő ugyanis csak a törekeny emberi jellem agyszüleménye, akit boldogtalanságunk mankójául találtunk ki magunknak.

Szóval a mindent (is) tudó modern ember, aki ismeri az igaz értékeket, már nem dől be az elmúlt évezredek dajkameséinek.

(Folytatás a 2. oldalon)

www.facebook.com/harangszo

Itt a helyem, hol a helyem?

(Folytatás a 1. oldalról)

Röviden arról van szó, hogy a saját kezünkbe vettük a sorsunkat, és lám, milyen jól alakul az életünk. Vagy mégsem. Az én gyermekkorom legaggasztóbb kérdései azok voltak, hogy melyik focicsapatba választanak be, vagy hova menjek játszani a házi feladatok elvégzése után. Az én gyermekeim az elmúlt pár évben viszont arról kérdezgettek, hogy mennyire halálos a vírus, vagy elér-e minket a háború. Csak remélni tudom, hogy felnőtt korukban már nem kell ilyen aggasztó gondolatokkal küzdeniük.

Ide jutottunk a magunk tudománya által. Káin és Ábel konfliktusa újra és újra megismétlődik. Akinek több van, szebb van, azzal szemben fellobban a gyilkos irigység. Ez pedig mindig pusztuláshoz vezet.

Most épp egy hatalmi kakasviadal tanúi vagyunk, csak ebben a párharcban a csirkék szenvednek. Más szóval a nagymellényű kiplecsnizett hősök learatják a diadalt – mindkét oldalon, mert arról gondoskodnak az illetékesek –, közben a közember mindenét elveszíti. Éppen ezért, ma emberek milliói keresik az új helyet, ahol élhetnek.

Különös, hogy amíg egyesek csak egy békés kis zugot keresnek, ahol békében nevelhetik a gyermeküket és élhetik a családi életüket, addig másoknak az ennél sokkal több sem elég. Ahol van béke, anyagi biztonság, egzisztenciális stabilitás, ott más okok miatt nem találják az emberek a helyüket. Mindig sikerül találni valamit, ami még hiányzik. Sok esetben ezt a valamit meg sem tudják nevezni az érintettek, csak a zaklató érzésről számolnak be. Ezen érzés mögött vannak házastársi gondok, pályaválasztási gikszerék, önértékelési problémák és még sok más.

Már megtapasztaltuk, hogy a mi Atyánk segített és védelmezett a múltban. Érezzük, hogy támogat a jelenben. Ezért azzal a reménységgel fogadjuk az elkövetkezendő eseményeket, hogy velünk lesz azokban is. Ez pedig elég ahhoz, hogy bizalommal induljunk az ismeretlen felé.

A megváltott embert „az Úr megőrzi és életeti; boldog lesz e földön” (Zsolt 41,3). A jelenünket többnyire azzal töltjük, hogy biztosítsuk a jövőnket, pedig bármelyik éjjel elkerhetik a lelkünket. Sokkal fontosabb lenne megerősödni az Úrral való kapcsolatunkban, mert Ő őríz és életet minket, és Ő ad boldogságot.

A helyünk ott van, ahol a legjobb nekünk. A legjobb ott nekünk, ahol velünk van Isten. Ahol velünk van Isten, ott megtaláljuk a helyünk.

ERDEI-ÁRVA ISTVÁN BÉLA

Gyermekségemtől fogva

„Mert te vagy az én reménységem, oh Uram, Istenem, én bizodalمام gyermekségemtől fogva!... Oh Isten, gyermekségemtől tanítottál engem; és mind mostanig hirdetem a te csodadolgaidat” (Zsolt 71,5.17).

Az Úristen a gyermekek Istene is, akik hisznek és bíznak benne. Sok gyermek hisz Istenben, és ebben nagy szerepük van a szülőknek.

Élete folyamán sok ember jut hitre. Sokan már gyermek korukban szeretik az Úr Jézus Krisztust. A 71. zsoltár írója bizonyosságot tesz arról, hogy az uraknak Ura, az Isten már gyermek korától bizodalma volt. Itt azonban nemcsak a gyermekekről van szó, hanem arról az ifjúról is, akinek már nyilatkozik értelme. Vagyis olyan ifjakról is szó van, akik a felnőttkor küszöbén állnak. Ők már nem gyermekek, de még nem érték el a felnőttkort.

Oktatás

A hitre jutásban nagy szerepe van az oktatásnak. Annak, ahogyan a szülők oktatják gyermekeiket. De nemcsak ők játszanak nagy szerepet a gyermekek, ifjak hitre jutásában, hanem a nagyszülők és a gyermekek, ifjak környezete is.

Gyermek és ifjú korunkban a bizonyágtévők seregével találkozunk. A zsoltáríró tudja, hogy általuk Isten munkálkodik. Ezek az emberek Istenről tesznek bizonyosságot. Szavaik által.

A gyermekek kérdeznek, a szülők válaszolnak, és reménységükről tesznek bizonyosságot. Oktatjuk, neveljük, eddük a gyermekeinket és ifjainkat. A szülők gyakran visszaemlékeznek arra, hogyan imádkoztak az ő szüleik, hogyan jártak templomba, ahol Isten ígését hallgatták, mely üdvösségre vezette őket. Tanítani a gyermekeinket nemcsak szavak által lehet, hanem az Isten szolgálata által is.

Egy édesapa egy úrvacsoraosztáskor először vitte kislányát a templomba. Az első padban ültek, hogy mindent jól láthassanak. Az édesapa elmondta, hogy az úton hazafelé a kislánya folyton arról kérdezte, hogy mi történt a templomban.

Ifjak

Sokat aggódunk az ifjúságunkért. Bizony nagyon nehéz ebben az elvilágiasodott életben megtartani őket az egyházban. Viszont elfeledkezünk arról, hogy sok ifjú van, aki hálás azért, hogy saját háza lehet, vagy hogy autót tudott vásárolni. Sokan éppen ekkor közellednek Istenhez. Ilyenkor megtörténhet, hogy elindulnak a templomba és beülnek a padba.

Beszéd

A zsoltáríró arról tesz bizonyosságot, hogy ő Isten csodatetteit hirdeti. Áldott az a hajlék, ahol Isten csodadolgairól beszélgetnek. Arról beszélnek, hogy miképpen hallották meg Isten szavát, és hogyan találkoztak Vele lélekben. Ezeket a csodadolgokat el kell mondani a gyermekeinknek és az unokáinknak. Éppen úgy, mint ahogy a zsidók is elbeszéltek gyermekeiknek az Egyiptomból való szabadulásukat.

Hogyan fogadják majd a saját életem példáit? Hogyan fogadják azokat a példákat, amelyek az Istennel való találkozásaimról szólnak?

Ne kétségeskedjünk afelől, hogy addig, amíg Isten megtartásáról, Isten hatalmáról és a Jézusban való szeretetéről beszélünk, a gyermekeink, az ifjaink meg fogják érteni. Ugyanis ilyenkor az Isten hatalmáról teszünk bizonyosságot. A Jézus Krisztusról szóló bizonyágtétel, az Ő értünk hozott áldozatáról szóló beszéd és az Ő feltámadásának bizonyossága átplántálódik gyermekeink, ifjaink szívébe.

CSOMAY ÁRPÁD

Engedd, hogy vezessen a Lélek!

„Mert akiket Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai” (Róm 8,14).

Nem szívesen engedjük ki a gyeplőt a kezünk-ből, s ha mégis megtesszük, annak nyomós oka kell hogy legyen. Mondjuk, egy sivatagi túrán átengedjük az irányítást az idegenvezetőnek, különben a végkimerülésig bolyonganánk a homokdűnék között. Az építést építésre bízuk, a repülést pilótára, a gyógyítást orvosokra stb. Akkor adjuk át az irányítást, ha meggyőződünk, hogy az a legkedvezőbb nekünk.

Mi a helyzet Isten Lelkével? Megéri-e átengedni neki a vezetést? Az ige szerint így lehetünk Isten fiai. A haszonlesés bűvöletébe rekedt gyalogságunknak ez kevés. Sokkal többen figyelnének fel az ígére, ha annak más folytatása lenne; például: „akiket Isten Lelke vezérel, azok” sikeresek az életben, vagy jólét lesz a jutalmuk, vagy

mindig egészségesek, vagy teljesül minden álmuk. Ilyenekért már temérdek ember átengedné életének a vezetését, mert ez kifizetődő üzletnek tűnik.

Azért legyenek vezetett, hogy Isten gyermeke lehessenek? A közfelfogás szerint amúgy is mind Isten gyermekei vagyunk, hisz tőle kaptuk az életünket. Ha ez így van, akkor nem is kell hozzá az Isten Lelkének vezetése.

De ha mégis a Lélek vezet, akkor ki tudja, hogy hova visz? Mi „azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne” (Tamási Áron). A tejjel-mézszel folyó Kánaánt álmodjuk magunknak, ahol nyugodtan, békésen, sérelem nélkül élhetjük az életünk. A „Lélektől született” és vezetett ember viszont úgy van, mint a szél, amiről nem tudjuk, hogy „honnan jön, és hova megy” (Jn 3,8). Ez így teljesen kiszámíthatatlan és szeszélyes. Mégis hogy tervezze meg így az ember az életét?

„Akiket Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai”. Ennyi éppen elég. Ebből tudom, hogy ki vagyok, kinek szánt engem az Úr. Nem a nagy semmi ősrobbanásának mellékterméke vagyok, hanem Isten családjának része. Olyan gyermek vagyok, akinek az Atyja mindenható. Ezért nem félek attól, hogy Lelke által hova vezérel, mert tudom, hogy a legjobbat készítette elő nekem. Tudom, hogy ezt a hitet a Szentlélek élteti bennem. Ha kirekesztem az életemből a Lelket, akkor a hitem is gyengülni fog, és nem leszek többé Isten gyermeke, ugyanis „a Lélek tesz bizonyosságot a mi lelkünkkel együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk” (Róm 8,16). Kérjük minden nap a Szentlélek vezetését, hogy el ne feledjük, kik vagyunk, és megálljuk a helyünk, bárhova is fűjön a „szél”!

ERDEI-ÁRVA ISTVÁN-BÉLA

Gyerekes kifogások

„De mihez hasonlítsam ezt a nemzedéket? Hasonló a piacon ülő gyermekekhez, akik ezt kiáltják a többieknek: zenéltünk nektek, és nem táncoltatok, siratót mondtunk, és nem gyászoltatok. Mert eljött János, aki nem eszik, és nem iszik, és ezt mondják: Ördög van benne! Eljött az Emberfia, aki eszik és iszik, és ezt mondják: Íme, falánk és részeges, vámszedők és bűnösök barátja! De cselekedetei által nyert igazolást a bölcsesség” (Mt 11,16–19).

Sokszor jellemző a szeszélyes gyermekekre, hogy nem sikerül kedvükben járni. Izrael is ilyen gyermekekhez hasonlít.

Eljött Keresztelő János a megtérés ígéjével, s furcsállják életvitelét, aztán így szólnak róla: Ördög van benne. Az útkészítő után eljött az Emberfia, aki nem aszkéta életet folytat, hanem leül a bűnösökkel, s felcímkezik: a falánk, a részeges. Egyik sem volt jó: se Keresztelő János, se Jézus Krisztus.

Mindent megtesz Isten az emberért, és semmi, senki nem jó neki. Isten mindent megtesz azért, hogy mi az Ő útján járjunk,

hogy boldogok legyünk, s ugyanolyan szeszélyes, kifogásokat találó a mai ember is, mint a Jézus korabeli. Ha nem Istent kritizáljuk, akkor belekötünk az Ő szolgáltaiba. Nem jó ez, azért...! Nem jó az, amazért...!

A kifogásokat találó nemzedéket Jézus tovább tanítja, városról városra menve foglalkozik velük. Nem adja fel. Szeretetét meg szeretné éreztetni velük. Ott áll Jézus egy szeszélyes, figyelmetlen sokaság, egy bamba tömeg előtt. Nem élnek az alkalommal, a lehetőséggel. Bennük az ígének nincs folytatása.

Ne így legyen a mi életünkben! A mindenkit bíráló, kifogásokat kereső ember megmarad a maga közömbösségében. Az óemberi magatartás csak erre képes. Új életre van szükségem, mely Jézus mellett kitart. Kemény szívünk lágyul-e már? Elzárkózás, bezárkózás helyett legyünk nyitottak Felé!

Merjem, tudjam otthagyni, elhagyni kifogásaimat és nyafogásaimat, s induljak az Ő követésére! Immár a szó és tett egysége következék, s akkor lesz harmónia, igazi békeség, boldogság, mert ott lesz Isten.

A legkiválóbb út

„De törekedjete a fontosabb kegyelmi ajándékokra! Ezen felül megmutatom nektek a legkiválóbb utat. ... szeretet pedig nincs bennem: semmi vagyok” (1Kor 12,31–13,2).

Szeretettek vagyunk, akiket Isten szeret. Ebből a szeretetből élünk, veszünk, kapunk és továbbadunk. Ekkor van értelme az életünknek.

A korinthusiaknak mindenük megvolt. A két kikötőjű város polgárai gazdagok voltak. Emellett a gyülekezeti élet is gazdag volt a kegyelmi, lelki ajándékok sokasága által. Ebben a helyzetben megállásra késztet az apostol: szeretet nélkül nem ér semmit a kegyelmi ajándékok sokasága sem.

Igyekezettek a hasznosabb ajándékokra, s ezenfelül a legkiválóbb úton, a szeretet útján való járásra! Ez minden időben, minden helyen járható út. Ez az értékközvetítés útja.

El kell tudjak hallgatni néha azért, hogy az üzenet megérkezzen. A szeretet csodálatos harmóniájában a tanítvány nem önmagát mutatja, hanem csak átadja a levelet, mint a postás, mert ez a megbízatása.

Krisztusra mutató, szeretetben szolgáló életpéldát élt elénk Pál. Történhet profétálás, nagy lehet a tudomány, növekedhet a hit, de mindez szeretet nélkül haszontalan. Szeretet nélkül hiábavalóvá válik a legnagyobb ajándék is.

Lehetne nagy igehirdető, csodálatos szavakkal imádkozó, nagy összegeket ajándékozó valaki, vagy elismert orvos is akár, ha szeretetlenül nyúlna valamihez, valakihez, akkor Isten nem tudná őt igazán használni. A családban is sekélyes szólam lesz minden, ha hiányozna a szeretet megélése.

Az első keresztyéneket nem véletlenül nevezték az út követőinek. Ezt a szeretet útját kövessék én is!

SEBESTYÉN LÁSZLÓ EDE összeállítása

A felnőtté válás és a tudás

Az Ószövetségben nagy hangsúly helyeződött a tanulásra és a nélkülözhetetlen ismeretek elsajátítására. Míg Mezopotámiában vagy Egyiptomban a tanulás lehetősége csak egy szűk, tehetős vezetői réteg számára volt elérhető, addig Izraelben minden gyermek megtanulhatott írni-olvasni a Tóra megismerésén keresztül. A nagyon szegények között valószínűleg Izraelben is akadtak írástudatlanok, de kétségtelenül kisebb arányban, mint a környező népeknél.

Izrael: a tanulás közössége

A tanulásra használt héber szó (lamad) jelentett: tanulást, tanulmányozást, töprengést, elsajátítást és felismerést is. A tanulás pedig mint folyamat nem csupán az információk megismerésére szorítkozott, de életgyakorlatot, életformát is jelentett. Ebből a szógyökéből származik a „Talmud” kifejezés is, amely a Tórához fűzött rabbinikus magyarázatok gyűjteményeként maradt fenn a Kr. u. 5–6. századból, konkrét útmutatásokkal felölve az élet szinte minden területét.

A zsidók számára a tanulás az identitás megtalálásának és elmélyítésének útját is jelentette. Mit jelent „zsidónak lenni” Izraelen belül és azon kívül, idegen kultúrák és vallások között, vagy nagyhatalmaktól való politikai függőségben, elnyomás alatt?

Az általános vélemény szerint a szóbeli tanítások írásba foglalását a babiloni fogság tette szükségessé. Izráeltől távol létkérdéssé vált a törvények, rendelkezések, elbeszélések, történetek rendszerezése és megőrzése a jövő nemzedékei számára.

A rendszerezés után a tapasztalati megismerés (mindennapi bölcsességek a helyes életfolytatáshoz), a közösségi lét általi meghatározottság (az „együtt az úton” élménye) és az istenfélelemből fakadó ismeret („Az Úrnak félelme az ismeret kezdete” – Péld 1,7) együtt jelentették a tudást.

Az ókori Izraelben éppen ezért föl sem merült, hogy a tudás és hit kizárhatják egymást, vagy létezhetnek egymástól függetlenül. A zsidóság számára a hit és az ismeret elválaszthatatlanul összekapcsolódott és átdhatóvá vált.

A hit átadásának módjáról azonban keveset tudunk meg az Ószövetségből. A bölcseségirodalom könyvei (Példabeszédek könyve, Prédikátor könyve) nyújtanak ugyan némi támpontot, de a leginkább lényegre tapintó összefoglalás a „Söma Izrael” – „Halld meg, Izrael” kezdetű hitvallás (5Móz 6,4–5) után található: „Ismételgesd azokat fiaid előtt, és beszélj azokról, akár a házadban vagy, akár úton jársz, akár lefekszel, akár fölkelés! Kösd azokat jelként a kezedre, és legyenek fejdísz-

ként a homlokodon; írd föl azokat házad ajtófélfáira és a kapuidra!” (5Móz 6,7–9)

Izrael tehát a kezdetektől tanuló és tanító közösségként határozta meg magát, a tanulás középpontjában pedig a Tóra áll, amely elsősorban nem is törvényt vagy előírást jelöl, hanem sokkal inkább útmutatást, ételszabályt, tanítást jelent. A Tórával való foglalkozás, a „tanítás tanulása” pedig az ember egész életét átfogja!

Atanításhelyszínei az Ószövetségben

A tanítás legelső helye a család volt, mint a hagyomány első kézből való megismerésének tere. A szülők legalapvetőbb felelőssége az volt, hogy megismertessék gyermekeikkel vallási és nemzeti identitásukat, és megtanítsák annak helyes gyakorlását; ez magába foglalta az írás-olvasás készségének elsajátítását is.

A gyermekkel az elválasztása idejéig (hároméves koráig) leginkább az édesanyja törődött (pl. Mózes, Sámuel). Később viszont az apa is bekapcsolódott a tanítás és a nevelés folyamatába.

A fiúk tanítását és vallási nevelését szigorúan a családfő végezte, a leányokat az anya, illetve más női családtagok tanították és irányították a női szerepek elsajátításában. A lányok is megtanulhattak írni-olvasni, illetve a vallási hagyományokat is ismerniük kellett, hiszen felnőve ők is részt vettek azoknak megtartásában és áthagyományozásában.

Izraelben (a Közel-Keleten manapság is) a társadalmi berendezkedést alapvetően határozta meg a nagycsaládos életmód. A gyer-

mek értelmi és érzelmi fejlődését nagyban befolyásolta az, hogy három-négy nemzedék is egy fedél alatt élt.

Az idősebbek élettapasztalatai, a vallási hagyományok, a szokások és a társadalmi élet szabályai természetes módon ivódtak bele a fiatalok mindennapjaiba.

A páska ünnep estéjének liturgiájában például a legkisebb gyermek teszi föl a kérdést a vacsoraasztalnál: „Miért más ez az este, mint a többi? Mire emlékezünk ma?” Az édesapa pedig ezt válaszolja: „A fáraó szolgálói voltunk Egyiptomban, de kihozott bennünket az Úr Egyiptomból erős kézzel...”

A templomi tanítás a gyülekezet közösségében és a családi körben egyaránt helyet kapott. Mind az istentiszteleteken, mind az ünnepeken felidéztek Isten és népe életének meghatározó történelmi eseményeit (szombat, páska, purim).

A gyülekezeti közösség a felnövő gyermekek számára a második családot jelentette. Az otthon elsajátított vallási, teológiai ismeretek a szombati és a nagyünnepi istentiszteleteken szerzett tapasztalataikkal bővültek. A hit továbbadásának helye egészen a babiloni fogságig a templom volt; annak szerepét a jeruzsálemi templom épületének lerombolása után a zsinagógák pótolták. A zsidó imaház neve az összegyülekezés görög szavából ered (szünagógé).

Bár a babiloni fogságból hazatértek újjáépítették a templomot és újjászervezték a kultuszt, illetve a papok és lévíták ismét kezükbe vették a szellemi-erkölcsi tanítás irányítását, a rabbik tekintélye ezután sem csökkent.

nem csak biztos ismeret

Jézus korában is megfigyelhető a zsidó társadalomban az a törekvés, hogy az iskola a nagykorúságra való nevelésben elsőrangú helyet foglaljon el. A rabbik a helyes vallásgyakorlás mellett a társadalmi felelősségvállalásra is nagy hangsúlyt helyeztek, hogy a felnőtté váló ember megtalálja helyét az életben.

Királyi tanodák

A hit és tudás átadásának legfelsőbb helye az iskolai képzés volt. Valószínűsíthető, hogy a nagyobb településeken már a dávidi-salamoni királyság időszakában léteztek iskolák, bár pontos adataink nincsenek.

Az ókori Közel-Kelet gyakorlata szerint „tudásműhelyek” elsősorban a királyi udvarokban léteztek, ahol megvolt fenntartásuk anyagi és szellemi feltétele. A tanítók itt férhettek hozzá a megőrzött iratokhoz, évkönyvekhez, és az ő műveiket is az itteni könyvtárak őrizhették meg.

A babiloni fogságba elhurcolt papi réteg legfőbb feladatának azt tekintette, hogy a száműzetésben (az asszimilációval szemben) megőrizze és tovább írja az addig már meglévő hagyományokat. A kanonikus könyvek teológiai tanításának letisztulása is ekkor kezdődhetett meg.

A hazatérők körében Ezsdrás pap szervezte meg a hitbeli ismeretek és a teológiai tudás elsajátításának különböző formáit, és az iskolák újraindításában is nagy szerepe lehetett. Őt tekinthetjük a zsidó „népoktatás” megalapítójának.

A Kr. e. 5–3. században a zsidó kultúra és környezet fejlődése egyre inkább megkövetelte az iskolákban a professzionális bölcsesség-ismeretben való elmélyülést. Példák, útmutatások, közmondások, számmondások rendszerezett anyagát tárja elénk a Példabeszédek könyve, amely az emberi élet számtalan területét érinti.

A Kr. e. 3–2. századtól kezdve pedig egyre nagyobb számban alakultak meg a vidéki zsidó iskolák, ami jól mutatja az izraeli oktatás egyre emelkedő színvonalát.

A diaszpórában már közvetlenül a babiloni fogság után létrejöttek híres zsidó iskolák: Szúrában, Pumbeditában, Alexandriában, ahol a Szentírás hagyományainak magas szintű értelmezését végezték az írástudók és a bölcs rabbik.

Az iskolalátogatást Kr. e. 65-ben Simon ben Setach tette kötelezővé a zsidó gyermekek számára, majd Kr. u. 105-ben Josua ben Gamla már a tankötelezettség kezdetét is megállapította a 6-7. életév betöltésében, és elrendelte, hogy minden községben legyen tanító. Az oktatás magába foglalta a héber nyelv tanítását is, amely ekkorra már szinte teljesen feledésbe merült, helyét az arámi nyelv vette át. Az írás-olvasás elsajátítása mellett a zsidó történelem és vallási előírások megismerése és az erkölcsi nevelés is a tananyag része volt.

Keresztyénagykorúság: bérálás, avagy konfirmáció

A keresztyén nagykorúság a gondolkodásban és a cselekvésben megmutatkozó hitbeli érettség. Pál apostol a Krisztusban való felnőtté válásnak nevezi (1Kor 3,1–9). A római katolikus tanítás szerint az ember a teremtéskor arra kapott megbízást, hogy vegyen részt a gondviselésben (hajtsa uralma alá a földet). A teremtett ember pedig azáltal válik nagykorúvá, hogy Isten értelmes, szabad társa a teremtés művének beteljesítésében: cselekedeteivel, imáival és szenvedéseivel az isteni terv részese. Isten országának „munkatársa” az ember (1Kor 3,9).

A római tanítás szerint a keresztyén nagykorúsítás szentsége a bérálás (latinul confirmatio = megerősítés). A szláv nyelvek (cseh, lengyel, szlovák) a confirmatio szó középső

(firm) szótagját, tulajdonképpen szótövé, vették át helytelenül a „birm” alakban (toldalékkal kiegészülve birmatovaty). Később ez került be a magyar nyelvbe és alakult ki belőle a bérálás, bérálás szavunk.

A keresztség a megkeresztelt embert Krisztus testének tagjává teszi, de a Krisztushoz való tartozást tudatosan is meg kell élni, el kell mélyíteni, és vállalni kell a tanúskodás feladatait. A bérálás külön kegyelmi hatása az, hogy a keresztségben kapott újjászületést hatékonyra teszi a tudatos Krisztus-követésben, ami az erényekben mutatkozik meg (a négy sarkalatos erény: okosság, igazságosság, lelki erősség, mértékletesség).

A bérálás fontos része a kézrátétel, amit a katolikus tanítás a bérálás szentség-eredeteként tart számon. A katolikus bérálkozó a püspök elé áll, a bérmaszülő mögötte áll és a vállára teszi a kezét. Ezzel kifejezi, hogy felelősséget vállal a bérálkozóért. A püspököt kísérő pap vagy maga a bérálkozó megmondja bérmanevét. Ekkor a püspök a bérálkozó fejére teszi kezét és krizmába (kenet: olívaolaj és balsam megszentelt keveréke) mártott hüvelykujjával keresztet rajzol a homlokára.

A protestáns egyházak nem használják a bérálás elnevezést. A konfirmáció két fókuszra tekint: az úrvacsorát megelőző felkészítő tanításra és a keresztségi szövetség fiatalok hitbeli megerősítésére.

A latin megnevezéshez való ragaszkodáson túl a felekezeti megkülönböztetés minden bizonnyal azt az álláspontot tükrözi, hogy a konfirmációt nem tekintjük sákramentumnak (szentségnek). Az egyházi oktatásban felnövő gyermekek vallásos nevelésének célja a konfirmáció ünnepi istentisztelete, amelynek során a konfirmandus számot ad hitbeli ismeretéről, majd személyes döntést hoz Krisztus és Isten egyháza mellett.

A bérálást az ortodox egyházban szintén szentségként szolgáltatják ki, a kereszteléssel együtt, emlékezve arra, hogy Szentlélek szállt Jézusra, amikor megkeresztelkedett Keresztelő Jánosnál. A szertartás részeként a test minden részét megkenik azzal a szent olajjal (mirha, müron), amit az egyház püspökei nagycsütörtökön készítenek el.

Amint látjuk, a konfirmáció szerepének megítélése felekezetenként változik, de egyvalami közös mindegyikben: Szentlélek pecsétjének (Ef 1,13) tekintti, mely megerősít a nagykorú keresztyén életre.

(Varga Gyöngyi *Nemzedékről nemzedékre. A hit továbbadása az Ószövetség korában* című tanulmánya nyomán)

Felkészítés az életre,

Együttérezni is engedd!

Szebeni István magyarországi televíziós személyiség számos alkalommal oszt meg lélekből fakadó, mély szeretetről árulkodó rövid bejegyzéseket a kisfiához kötődő kapcsolatáról. Érzelmdús sorai egyúttal válaszok is a gyermeküket nevelő szülőikben bujkáló kérdésekre: mit adjunk a gyermekünknek egy olyan korban, amely tele van ugyan lehetőséggel a mi 30-40 évvel ezelőtti életünkhöz képest, de érzelmileg jóval sivárabb és szegényebb, mint a mi gyermekkorunk.

„Hétéves lettél. Emlékszem, hogy rohantunk este a Honvéd kórházba anyukáddal, mert egy héttel későbbre vártunk, de egy hidegfronttal együtt, úgy gondoltad, Te is megjössz. Hajnalban bújtál ki, aztán az én kezembe is adtak, nem sírtál, csak ásitottál egy hatalmasat azon a csöpp kis szádon. Kik vagytok? Jé, sziasztok! Mi viszont nagyon sírtunk. Lett értelme minden nap felkelni, harcolni valamiért, valakiért, Érted.

Aztán megtetted az első lépéseid, jöttek a szavak, nekünk pedig úgy mentek el az örömtől. Igen, évek múltán szeptemberben beszéltem a suliba, és megtetted az első lépéseid arra, hogy nagyfiú legyél. Olvasol, számolsz, gondolkodsz, és ellenkezel. De még most is oda-bújsz, kérdezel, bízol bennünk. Ez, remélem, örökké így lesz. Köszönöm, hogy minket választottál, hogy vagy nekünk. Isten éltesen, kisfiam!”

Szebeni István minden szavával empátiára, együttérzésre tanítja olvasóit. Jó és rossz ismeretére. Arra, hogy aki igazán lényeges, ott él velünk, bennünk. Ezt az életérzést folytatják az alábbi történetfoszlányok is.

Az utolsó esély

Háborús hírekkel telt meg az életünk. Már átmenet sincs a krízisek között. Egyik nap kiköszön a világjárvány, másnap már lőnek... Ez már mediatizált világégés. A nappaliban, nagyképernyőn, nagyfelbontásban közvetített csatazaj, ami ezzel egyenes arányban növeli a félelmünket.

Menekültek érkeznek, akik ugyanolyanok, mint mi. Európaiak, keresztyének, ukránok és magyarok. Akik tegnap, tegnapelőtt még az otthonukban figyelték az események alakulását, eljártak dolgozni, gyereket neveltek, aztán látták, hogy nincs tovább, indulni kell...

Sokan közülük néhány nap múlva már munkába is állnak, a befogadó országban, mert a normalitást keresik. Az otthon. Aminek a kenyérkereset is tartozéka.

A háború mindig döbbenetet kelt. Félelmet okoz. Mert azt jelzi, valami elrom-

lott. Elfogytak a szavak. Azt jelzi, Isten elé furakodott az ember.

A háború első napjaiban rá volt írva a gyülekezet arcára a kérdés: mit mond most az Isten? Mi az Úr szava, egy ilyen helyzetben? Sokan belefáradtak már a hírek és álhírek folyamába, és lelki válaszokat keresnek, a háború-böjt-Ige háromszögében.

Az az élet, ami néhány éve még olyan könnyed volt a vén kontinensen, ma már csak emlék. A jelen megtelt félelemmel és szorongással. Azt hihettük, legyőztük az Istent, mindent birtokolunk, erőnk teljében vagyunk. Okos eszközeinkkel föléje nőttünk az univerzumnak.

Ha Pál apostol most jönne egy európai nagyváros főterére, mondjuk, Brüsszelbe, lehet, arról beszélne: fiúk, lányok, bár tudom, hogy már maga a megszólítás is vas-kos diszkriminációnak számít manapság, azért mégis elmondanám nektek, hogy van még egy utolsó esély. Nevezzük így: az ismeretlen isten.

Akit egykor egész jól ismertetek, de aztán valahogy úgy alakult, hogy ma már nem. Ő az utolsó esélyetek. Aki még segíthet. Nézzétek csak: ott vannak azok a magas, tornyos, díszes épületek, belsejükben meg a padokon azok az apró betűs, fekete borítós könyvek. Menjetek és hallgassátok, mit mond nektek az ismeretlen isten. Egyszer már bevált. Egy egész kultúrát építettetek rá.

Beszédes időket élünk. Annak a mondatnak a mélységes igazsága ragyog fel előttünk, amit annyit idéztünk már, hogy szinte attól tartunk, megkopott közben. Robert Schuman szavait: „Európa vagy keresztyén lesz, vagy nem lesz.”

A háborúról eddig tán azt hittük, olyan, mint az eltemetett múlt vagy az orákulum által jövendölt ijesztő jövőkép. Most pedig azt látjuk, hogy egyik sem. Sokkal rosszabb annál. A jelen. Amelyben élénk táru, milyen, hogy néz ki az unióalapító keresztyéndemokrata politikus mondatának második fele. A „nem lesz”...

Ami a legjobban hiányzik

Ma már mindegy, hogy milyen témájú cikk kommentszekciójába olvasunk bele, mindenhol ugyanaz a végletes megosztottság, fröcsögő gyűlöletbeszéd; az elfogadás, a párbeszéd igényének teljes hiánya jön szembe velünk. Sőt, már nem csak a politikát és a közéletet mérgezi és hatja át ez a magatartás, hanem ugyanúgy a sportot, a közlekedést, a celebvilág híreit, vagy éppen a nyaralással kapcsolatos oldalakat.

Riasztó szimptóma ez. A mai keresők tömegeit nem istentiszteleteken, hanem a közösségi médiában látjuk viszont, naphosszat vitatkozva és végeredményben semmire sem jutva. Hiszen Krisztus nélkül csak tovább mélyül az ember békétlensége.

empátiával, szeretettel

Magányos emberek tízezrei mondják el kizárólagosságra épülő véleményüket, és gyakran ismeretleneket. Már nem is győzködés ez, inkább valami fájdalmas pótcselekvés. A vitakultúra teljes hiánya. A lélekben felgyülemlett keserűség és békétlenség szétáradása. Méreganyag, ami fröcsköl és savaz.

A közösségi médiának mégis van néhány nagy előnye. Köztük például az, hogy ahogy a tévé távirányítója, úgy az ide történő be- és kilépés lehetősége is a mi kezünkben van. Ellenőrizhetjük és dönthetünk felőle, még mielőtt be nem szippant és magával nem ránt.

A társadalmi mélységeket szemlélve még inkább felértékelődhet számunkra, hogy van Bibliánk! Van Istentől jövő kijelentésünk. A világban zajló, negatív előjelű változások és törekvések közepette is elmondhatjuk és megtapasztalhatjuk, hogy él az Úr és szól hozzánk!

Időnként, nagy tragédiákat kísérő összefogások idején már-már rácsodálkozhatunk, hogy minden emberben lakik több-kevesebb jószág. A legtöbben nyitottak is a jóra, de ha túl sok rosszat engednek a mindennapokban a jószágra, akkor az utóbbit szem elől tévesztik. Mint egy ruhát, egy számunkra fontos tárgyat, amit egyszer csak elfed a lom.

Fájdalmasan hozzászoktunk a rosszhoz. Mindenhol ez árad ránk. Mígnem átítat és természetessé válik. Lánzdohányos függőséggel szippantjuk be a rossz híreket, és közben egyre csak növekszik a szívünkben a félelem. Féljük a keresztyén Magyarországot...

Egy szociális referens egyszer így búcsúzott tőlem, mikor rázúdítottam környezetem rossz híreit: mondjon valami jót is! Szóval mondj jót, szólj örömhírt, keress egy igét, és figyeld a hatást, ahogy felenged a görcsbe rándult lélek.

Talán éppen ez hiányzik ma leginkább a társadalomból. Olyan istenfélő, imádkozó lelkiállapot, amit az istentisztelet békéjében, csendjében, testvéri közösségében élhet meg az ember. Amelyben megszűnik düh és harag, és „csak engedem, hogy szeressen az Isten”. (Túrmezei Erzsébet)

Két és fél év az asztal mellett

Egy olyan hetvenéves nő mumifikálódott holttestére bukkantak a közelmúltban az olasz rendőrök, aki több mint két éve halott lehetett már. Az asszonyt nagyjából ennyi ideje nem látták a szomszédai. Nem is keresték, abban a hitben, hogy elköltözött.

Ki tudja, mennyi idő telt volna még el, ha a hatóságnak nem szűrtak volna szemet a kert gondozatlan fáin... Emiatt kopogtak be hozzá. A nő akkor már több mint két éve halott volt. Egy asztalnál ült. Ott, ahol több mint két éve elszállt belőle az élet...

Valaki arról mesél a közösségi oldalán, hogy pár napja felköszöntötte egyik virtuális ismerősét, akinek épp születésnapja volt. A harminchetedik. Egymás után érkeztek a kedves köszöntők. Mígnem valaki nagy sokára közölte, hogy késő, ő már nincs köztünk. Már több mint fél éve elhunyt.

Ez a mi hideg és üres virtuális „szép, új világunk”. Amelyben, azt hisszük, mindent tudunk a másikról. Valójában pedig csak néhány apróságot. Mihez szólt hozzá, mit posztolt, mihez nyomott ő is egy udvarias lájkot. Szóval úgy hisszük, mindent tudunk, csak éppen a lényegét nem.

Miközben a kezünkben a világ, bármilyen hír néhány kattintás nyomán megjelenik előttünk. Mondjuk, a soros világválságról. De közben fogalmunk sincs, ki lakik a szomszédban. Csak a kedvenc zenéjét ismerjük. Mert azt nyomja, kegyetlenül.

A tudásunk egyre inkább globális és egyre kevésbé lokális. Elmúltak a régi idők padra ülő vasárnapjai. És velük együtt elmúltak a padra ülő nemzedékek, sőt maguk a padok is. Az összefogódzó, vidám séták a délelőtti templomozás és a vasárnapi családi ebéd után.

Leáldozott az egymást számontartó társadalmi rend. Elénk kerül egy-egy gyász hír, hogy valaki nincs már köztünk. Hümmögünk és rohanunk tovább. Nincs idő értékelni az eseményeket, elemezni, gondolkodni, észrevenni a környezetünket. Ez a korszak kiölte belőlünk még az érdeklődést is.

Ebben a túlpörgő állapotban nehéz megállni. Megállás nélkül pedig nehéz észrevenni a másikat, akár még a családtagot is. A gondját, az örömét, a gondolatát. Nehéz megnyugodni, békességre lelni. Nehéz ráhangolódni a vasárnapi istentiszteletre.

Így pedig, lelki megálló nélkül, istenközeltség nélkül semmi sem változik. Csak a magány marad. Elveszve a digitális dzsungelben. Ahol sok száz, sok ezer „ismerős” között éljük a mindennapokat, három-négy emotikonnal kommunikálva.

Egy ismerős a minap közzétette ország-világ előtt, hogy szeretne beszélgetni valakivel, mert fáj a lelke. Mert hiába az okoseszközök, a gyors internet, neki emberi szó kellene. Arc, ami reagál a szavaira, és szó, ami a lelkéig hatol.

Néha keressük a kiutat nagy-nagy elvesztségünkben, és ha „van emberünk”, megtaláljuk azt. A fenti ismerős megtalálta.

Mi marad utánunk?

Egy mélyen elgondolkodtató szöveg kering a közösségi médiában arról, hogy a halálunk után mennyi kacat marad utánunk. Amit a családtagok egy darabig még tolo-

gatnak, tesznek-vesznek, dobozokba pakolnak, tárolnak, majd amikor végre megszületik bennük a végső elhatározás és átvágják a gordiuszi csomót, új gazdát keresnek a különféle tárgyaknak: ruháknak, könyveknek, egyebeknek.

Lelkészként több esetben szembesültem már hasonló helyzetekkel, amikor családtag az elhunyt rokona majdhogynem teljes könyvtárával, zsákokba pakolt ruhatárával állított be. Mi pedig új gazdákat keresünk és adjuk tovább a holmikát. A könyvek új polcokra kerülnek, a ruhákat mások szekrényeibe helyezik el. Olyan ez, mint valami örökös körforgás.

Volt olyan is, aki az édesanyja felújított és bekeretezett fotóival állított be. Elkomorodtam, és elmagyaráztam, hogy van ott két unoka, több dédunoka, valamit azért hagyjanak „a mamából” a családnak is. Ne fosszák meg magukat az emlékektől. Senki más nem fog úgy tekinteni a nagyfi fényképére, érzelmekkel és emlékezéssel, mint ők, a család. Az illető csak nézett. Talán a gyerekeire gondolt, akiknek a „mama képe” csak kidobni való lom. Hátha mégis találtak egy helyet neki a falon. És a szívükben.

Szóval mi marad utánunk? A néhány, lomtalanításra váró zsákon túl? Az a néhány személyes tárgy, amihez ezután is kötődnek szeretteink? A fényképek? Mi a mi örökségünk? Mit hordoz magával belőlünk a családtag, házastárs, gyermek és unoka? A vonásainkat? Egy-egy jellegzetes, tőlünk örökölt személyiségjegyet? Történeteket a múltból? A közösen megélt időt? Ezt mind. És talán még ennél is többet.

Ötéves fiunk nemrég egy szakállas idős férfira lett figyelmes, aki egy lépcsőn üldögélt. „Apa, ott egy szegény ember!” Helyesltem és siettünk tovább. Már túl is haladtunk, amikor Hunor felnézett rám. „Adj pénzt, apa, segítsünk a szegény emberen!” Jó. És a kezébe nyomtam az aprót, hogy ő oldja meg a feladatot. Pár lépésről néztem a jelenetet. A nagypapa korú férfi arcán meglepetés és öröm tükröződött. Talán a gyermeknek szólt ez, és annak, hogy nem kért, és lám, mégis kapott. Hunor boldogan tért vissza hozzám. „Örült a bácsi.” Mondtam, hogy most valóban nagy örömet szerzett valakinek. Nem annyira a csekély aprópénzzel, mint inkább a váratlan gesztussal. Azzal, hogy meglátott valakit. És ez nagy érték. Látni...

A ruha, a könyv és a többi holmi majd csak elkeveredik valahová, de úgy érzem, sok-sok közös, együtt megélt történet lesz a mi valódi örökségünk...

Hogyan neveljük felnőtt felnőttet?

A gyermeknevelés minden korban kihívás volt, de nem minden korban fordítottak tudatosan nagy gondot a nevelésre. A családok a múlt század elején sok gyermeket neveltek, és szoros együttműködésben éltek a távolabbi családtagokkal is, így a gyermekek a családi példa alapján nőttek fel. Nem kellett tudatosan odafigyelni a szocializációra, mert a nagycsaládokban ez magától értetődő volt, és ösztönből végezték a szülők. A társadalom is egyfajta féket jelentett a cseperedő gyermekek számára, ugyanis egy falusi közösségben még az utcán is rászóltak a rendetlenkedő gyerekekre, és annyi fizikai munka volt, hogy az lekötötte az ifjúság energiáját.

A második világháború után következő kommunizmus nevelési-oktatási szempontból is tekintélyelvű időszak volt, s a maga szigorával a szülők dolgát is megkönnyítette, hiszen az iskolás gyermekeket mezőgazdasági munkára is vitték, pontos korlátokat szabtak, a tanárok fegyelmeztek, mindenki tudta, hogy ha felnőtt, gyárban dolgozhat, városra költözve tömbházlakást fog kapni, s ha nem akart munkába állni, kényszermunkára vették pár hónapra.

A maga uniformizálásával megvoltak ennek a hátrányai, de az biztos, hogy szülőnek nem kellett rettegnie, hogy iskolába járó gyereke bajba keveredik vagy rosszul viselkedik, mert erre megvoltak a fegyelmezési módszerek. 18 évesen munkába kellett állni, és mire észrevette a fiatal, felnőtt volt, és felelősséget kellett vállalnia a tetteiért és a szavaiért is.

És ma?

Gyermekeink liberális szellemben nevelkednek az iskolában, a tanárok fegyelmezési tőrháza a minimálisra csökkent; fizikai munkát nem végeznek; a tanulnivaló meghaladja a képességeiket, ráadásul nem is akarnak tanulni; még 18 évesen is gyermekésszel gondolkodnak, és ha csak lehetőségük van rá, nem akarnak felnőni. Húszas éveik elején sok fiatal még a szülőikkel egy háztartásban él, családot nem alapít. Ellenben túl korán megismerkednek az alkohollal, cigarettával és könnyűdrogokkal, az iskolai szigor hiánya nagyon rossz hatással van a viselkedésükre, és mindez komoly kihívás elé állítja a szülőket.

Hogyan neveljük felnőtt felnőttet? Egyáltalán mikortól számít felnőttnek valaki? Mitől lesz felnőtt egy fiatal, mi teszi azzá?

A felnőttiséget lehet biológiai, jogi és pszichológiai szempontból vizsgálni. Biológiai szempontból felnőtt az, aki hormonálisan kifejlődött és utódok nemzésére képes. Ezért lehetséges az, hogy egyes kultúrákban a 13-14 éves korú fiatalat már felnőttként kezelik, és házassítják.

Jogilag az a felnőtt, aki betölti a 18 éves kort, és ekkortól már teljes egészében felel a

cselekedeteiért, Európa bármely országában elkezdheti a saját életét, szavazóképes, munkába állhat, saját tulajdont vásárolhat.

De ki a felnőtt pszichológiailag? Pszichológiai szempontból az tekinthető felnőttnek, aki hordozza a lelki érettség jegyeit, és felelősségtudatos kezd lenni. Vagyis nemcsak megállhat a saját lábán, hanem meg is tud állni. Felnőtt az, aki cselekedeteinél odafigyel a várható következményekre is, tehát a gyermeki viselkedést levetkezi. Valamikor a húszas éveik elején, közepén válik egy fiatal lelkileg is éretté korunkban.

Vagyis biológiai és jogilag mindenki felnőtté válik, de ahhoz, hogy lelkileg is azá váljon, sok munka kell. Tehát valójában a kérdésünk az: hogyan neveljük érett, felelősségtudatos felnőttet korunkban.

Ok-okozat

Ahhoz, hogy a gyermekünk felnőve minél korábban valóban érett felnőtt lehessen, a szüleinek érettnak és felelősségtudatosnak kell lenniük.

Valószínűleg minden szülő annak érzi magát annak ellenére, hogy valójában nem az. Így fordulhat elő, hogy a szülő nem érti, hogyan fordulhat elő, hogy a gyermeke 18 éves korában vagy utána is úgy viselkedik, mint egy hisztis kiskamasz.

Tehát elsősorban a szülőnek kell felelősségtudatosnak lennie, és nem egy elkényeztetett, önző, mindent magának akaró gyermeket nevelnie. Tudatában kell lennie annak, hogy a gyermek egyszer felnőtt és a saját lábára kell állnia, meg kell találnia a saját álmait, tisztában lennie a képességeivel, és családot is kell alapítania.

Ez nem érhető el úgy, hogy a fiatal mindent megkap, és otthon nincsenek korlátok szabva számára. Ezért minél liberálisabb a társadalom és az iskolarendszer, annál figyelmesebbnek és következetesebbnek kell lennie a szülőnek.

Oltalmazó határok

A kamaszkorban elkezdődik a gyermekek leválása a szülőkről. Ezt a folyamatot segíteni kell. Nem egyszerű megtenni, hiszen a szülő először szembesül azzal, hogy a gyermeke már nem az az aranyos kisgyerek, aki addig volt, hanem időnként szemtelen, ellenkezik a szülő akaratával, sőt még butaságokat is elkövet, és hazudik is. Ez viszont a felnőtté válás része. Nagy feladata a szülőnek, hogy korlátokat is szabjon, de közben meg is engedje, hogy gyermeke sokat legyen hozzá hasonló korúak társaságában, mert ez kell a szocializációjához.

Sok fejtörést okoz a kamasz a szülőnek ebben a korban, mert számos esetben szétőr minden felállított korlátot, és semmibe vesz családi szabályokat, melyek korábban egyértelműek voltak.

Nagyon vigyázni kell rá, hogy ne kerüljön rossz társaságba, amely rossz útra viszi, mert a kamasz nagyon befolyásolható, és könnyen szeg akár törvényt is.

Szeretet mindennekfelett

Ahhoz, hogy gyermekeink kiegyensúlyozott felnőttek legyenek, nagyon sok türelemre, rengeteg építő beszélgetésre, őszinteségre és szeretetre van szükség. Az a gyermek, aki szeretetteljes családban nő fel, ahol a családtagok tisztelik egymást, odafigyelnek egymásra, segítik egymást, magába szívja ezt a légkört, és még ha időnként fel is lázad ellene, amikor felnőtt, mindenhol ezt fogja keresni, és ösztönösen arra fog törekedni, hogy ilyen életet építsen fel magának és családjának.

A gyermeknevelés a szülő egyik legnagyobb kihívása korunkban. Imádkozó lélekkel, szeretettel, következetességgel, jó példával sikerülni fog érett felnőttet nevelni.

A „Káté-mumus”, avagy a 129 kérdésbe sűrített református Biblia

Mindig félve nyúlok a Heidelbergi Káté témához, mert a véleményem egészen megosztó. Gondolkozzunk együtt arról, hogy szükséges-e ma oktatni a Kátét, és ha igen, akkor hogyan.

A múlt árnyékában

A Heidelbergi Káté a református egyház alapvető hittételeit tartalmazza. Szerzői Zacharias Ursinus és Caspar Olevianus református hittudósok, akiket III. Frigyes pfalzi választófejedelem azzal bízott meg, hogy a Biblia alapján írjanak olyan népkönyvet, amelyből minden református hívő tisztán és igazán megismerheti a keresztyén vallást.

A káté rövid idővel 1563-as kiadása után magyar nyelvterületen is ismertté vált. A szatmárnémeti nemzeti zsinat 1646-ban kánonilag kimondta, hogy a Heidelbergi Káté „mindenütt megtartassék és taníttassék”.

A Heidelbergi Káté vasárnapokra van felosztva. Arra (is) szánták, hogy az év folyamán „végigprédikálható” legyen.

Tehát a Heidelbergi Kátéval két nagyon fontos céljuk volt íróinak: hogy a reformáció után a hívekkel megismertessék a Szentírás legfontosabb tanításait, és hogy református ifjaink számára legyen egy úgynevezett tankönyv, melyből megismerhetik hitük legfontosabb alapelveit.

Ha így tekintünk a Heidelbergi Kátéra, akkor azt látjuk, hogy ez az a könyv, mely megadhatja a református egységet. Minden református gyülekezetben a világon van egy olyan könyv, melyet biztosan magyaráznak és tanítanak a konfirmációi felkészítőkön, és melynek alapján prédikálnak a szószéken.

Némi ellentmondás

A szószéki gyakorlatból sok esetben hiányzik, azonban a konfirmációi előkészítőnek szerves része maradt a Káté mind a mai napig. Ha máshol nem is, de a romániai református egyházban a kétéves konfirmációi előkészítő idejéből legalább egy évet a Káténak szentelünk.

Miután megegyeztünk abban, hogy értékes katekizmus, és az azóta eltelt 500 évben nem írtak sem jobbat, sem másfélét, ezt tekintjük a református öntudat megerősítőjének.

A 13-14 éves gyermekek nagy része nem érti a szöveget, és a konfirmáció utáni hetekben törlődik a memóriájukból. Hétről hétre a legtöbb lelkipásztor óriási energiát fektet abba, hogy a konfirmandusoknak elmagyarázza a következő péntekre megtanulandó válaszokat – saját tapasztalat –, és a legtöbb gyermek szorgalommal meg is tanulja, szavanként, kínlódva, és fel is mondja, de nem maradnak meg a tanítások a hosszú távú memóriában.

Ennek több oka is van. A 13-14 éves korosztály éppen fejlődésben és hormonális változásban van, és a szervezetet ez nagyon megterheli, az idegrendszer pedig ezzel van elfoglalva, így a fiatalok ebben az életkorban nagyon fáradékonyak és aluszékonyak.

Az iskolarendszer úgy van felépítve, hogy teljesen figyelmen kívül hagyja a fejlődéslektant, és a 7. osztályba sűríti bele a legtöbb tananyagot a legnagyobb óraszámban.

Miközben a pubertás korú gyerek éppen hormonális változásban van, ugyanis gyermekből éppen felnőtté kezd válni, az iskolarendszer ekkor várja el tőle a legjobb teljesítményt, és mi is ekkor tanítjuk neki a kátét.

Megfigyelhetjük, hogy az iskolai teljesítményük éppen ebben a korban kezd romlani, és péntekenként, egy kimerítő iskolai hét után, fáradtan beesnek kátéórára, valahogy visszamondják nekünk a bemagolt anyagot csakis azért, mert konfirmálni akarnak.

Néhány évtizeddel ezelőtt nem éppen így volt. Konfirmandusaink könnyebben és sokkal szívesebben tanultak. Nem azért, mert az akkori kamaszok érettebbek voltak, hanem épp fordítva: mert éretlenebbek voltak, a hormonális változások később indultak el, s a konfirmandusok zömével 13 évesek voltak. Most pedig, mivel a nulladik osztállyal kezdődik az oktatás, vannak konfirmálóink, akik már a 15. évükhöz vannak közelebb.

Gyermekeknek sokkal könnyebb tanítani, mint kamaszoknak, mert sokkal figyelmesebbek, nem kötik le őket a fent említett kamaszkori sajátosságok.

Tehát ha már mindenképpen tanítani kell a Heidelbergi Kátét, azt vagy kamaszkor előtt, vagy az után kellene. Más kérdés, hogy kamaszkor előtt szintén nem értik, de akkor fogékonyabbak a tanulásra.

Megosztó gondolat

Pendítsünk meg egy másik, sokkal kényesebb kérdést: mi lenne, ha a Heidelbergi Kátét hozzáidomítanánk a 21. századhoz? Ehhez

kevés az, hogy megjelent egy újabb fordítása. Sokkal fontosabb lenne a szövegét átírni ma érthető szavakkal és nyelvezetre – de ehhez még nem mert hozzányúlni senki.

Az iskolarendszer ma nem kér a gyerekektől szövegtanulást. Ahhoz képest, hogy egy mostani negyvenéves embernek, amikor iskolába járt, nagyon sok verset és szöveget, magyarázatot kellett memorizálnia, ma ez szinte egyáltalán nem elvárás. Ma a szövegértésre és az önálló gondolkodásra, véleményformálásra próbálják nevelni a gyermekeket. Mi pedig megmaradtunk a káténkkal egy 500 éves szöveggel.

Miközben a mostani diák már Gárdonyi Géza vagy Jókai Mór regényeit is nehezen értelmezi, szinte lehetetlen elvárás az, hogy a kátét megértse.

Marad a kérdés: ragaszkodunk egy szöveghez azért, mert egyesek szerint 500 éve erősíti a református összetartozást, miközben a lelkészekon kívül senki sem érti, vagy nyitunk egy új irányba, és írunk egy olyan katekizmust, mely érthető, megtanulható, és a gyerekek memóriájában meg is marad?

Ez a kérdés már többször vetődött fel lelkes konferenciákon, de azt kérni, hogy változtassanak a szövegen, minden alkalommal szentségtöréssel ért fel. Pedig ez nem Biblia. Senki nem kéri, hogy változtassa meg valaki a Biblia szövegét, csupán azt, hogy írjon valaki a mai gyermek által érthető és megtanulható katekizmust.

A Káté tanításai, az, hogy feldolgozza Krisztus személyét, az Apostoli Hitvallást, az Úri imádságot, tízparancsolatot, keresztséget, úrvacsorát, mind tökéletesen átgondolt; mély gondolatokat rejt, melyeket minden református embernek tudnia kell – csak éppen nem érthető a szövege a mai ember számára.

Nagyon régóta várom, hogy ezt mások is felismerjék, és elkezdenek dolgozni ezzel a szöveggel. Teológusok, pszichológusok és hívő pedagógusok újra tudnák gondolni a szövegét alázattal és sok szempontból megvilágítva.

Kell egy hely

– Hálaadás a felújított gyülekezeti házáért Apában

Gyülekezeti házuk felújításáért adtak hálát az Apai Református Egyházközség tagjai.

Farkas Zsolt egyházkerületi közigazgatási előadótanácsos hirdetett ígét május 8-án, vasárnap délután a Jn 20,19–21 alapján: „Már este volt azon a napon, a hét első napján, és a zsidóktól való félelem miatt az ajtók is zárva voltak, ahol egybegyűltek a tanítványok, eljött Jézus, megállt középen, és azt mondta nekik: Békesség nektek! És ahogy ezt mondta, megmutatta nekik a kezét és az oldalát. A tanítványok pedig örvendeztek, hogy látják az Urat. Majd ismét azt mondta nekik Jézus: Békesség nektek! Ahogy engem elküldött az Atya, én is úgy küldelek el titeket.”

Tudunk emberi cselekedetéről, melyek félelmet, gyászt, reménytelenséget vonnak maguk után. Amikor Isten cselekszik, a félelemből reménység lesz. Sokszor éppen a próbák által kerül hozzánk még közelebb. Jézus eljön a tanítványaihoz, de ehhez kellett egy hely is. Szükség van egy helyre, ahova Jézus eljöhet, de kell tudnunk, hogy Ő velünk van a mindennapokban. Csak Isten útja járható! – fogalmazott az igehirdető.

Hála mindenért

Az igehirdetés után Kiss Szabolcs házigazda lelkipásztor köszöntötte a gyülekezetet: „Szüntelen imádkozzatok! Mindenért hálát adjatok...” (1Thessz 5,17–18) „Az ige fényében elmondhatjuk, hálásak lehetünk mindazért, amink ma van. Isten ajándéka ez. Az apostol felszólítása, hogy legyünk hálásak minden körülmény között, így lesz valósággá.

Apán, szórványban élő református magyarokként imaházunk megújulásáért adunk hálát ma. 2020 őszén a jégeső következtében megrongálódott imaház a beázás miatt szinte használhatatlan lett. A gyülekezet anyagi helyzete nem tette lehetővé, hogy önerőből a javítási munkálatokat gyorsan és hatékonyan elvégezhessük, ezért támogatási kérésünkkel a Királyhágómelléki Református Egyházkerülethez fordultunk segítségért.

2021 tavaszán a gyülekezet örömmel értesült arról, hogy a Magyar Kormány és a Bethlen Gábor Alap a Királyhágómelléki Református Egyházkerület segítségével teljes mértékben támogatja az imaház felújítását.

A javítási munkálatok az építési engedélyek beszerzése után megkezdődtek, és decemberben értek véget. Hálás szívvel köszönjük a Magyar Kormánynak és a Királyhágómelléki Református Egyházkerületnek a támogatást és segítségnyújtást. Köszönjük továbbá a gyülekezeti tagok kitartó imádságát és adományait. A gyülekezeti házba ado-

mányozott televíziókat, elektromos orgonát, függönyöket.”

Dr. Király Lajos, a szatmári egyházmegye esperese a 133. zsoltár szavaival köszöntött: „Íme, mily jó és mily gyönyörűséges, amikor a testvérek egységben együtt laknak! Olyan, mint a drága olaj a fejen, amely aláfolylak a szakállon, Áron szakállán, és lefolylak köntöse peremére; olyan, mint a Hermón harmatja, amely leszáll a Sion hegyére. Csak oda küld áldást az ÚR és életet örökre!” A prédikációra is visszautalva említette a hely és a közösség szükségszerűségét.

Az összefogás megáldása

Kányai István, a gyülekezet főgondnoka egy igeverssel köszöntötte a vendégeket és a gyülekezetet: „Hallgasd meg szolgálókat és népednek, Izráelnek a könyörgését, akik imádkozni fognak ezen a helyen. Hallgasd meg lakhelyedről, a mennyekből, és meghallgatva, légy kegyelmes!” (1Kir 8,30)

„Ma együtt adhatunk hálát gyülekezetünk felújított imaházáért, a Bethesdaért, melyet gyülekezetünk közös erőfeszítéssel épített meg 2011-ben. Majd tíz éven keresztül szolgálhattunk Urunknak és teremtőnknek, könyörögve és imádkozva gyülekezeti házukban annak különféle alkalmain. Méltón nevéhez, melynek jelentése 'irgalmasság háza' vagy 'kegyelem háza'. Sajnos 2021-ben nehéz napok elé néztünk, ami jó volt, elromlott, amit szerettünk, azt feltettük, de tudtuk, hogy a mennyekből a mi Urunk meghallgatja imánkat, és a nehéz napok között kegyelmes lesz hozzánk, hiszen ma gyülekezeti házuk újra tündökölhet, külső és belső felújítását

követően. Ahol van munka, ahol van akarat, ahol van tenni akarás és összefogás, ott a segítség sem marad el. Köszönjük a püspökség segítségét és a Magyar Kormány támogatását a kivitelezésben, hogy nekünk jövőnk legyen. Jövőnk akkor lesz, ha meg tudjuk óvni értékeinket, épített és szellemi örökségünket, ha összefogunk. Azt kívánom az apai gyülekezet minden tagjának, hogy töltsük meg imaházunkat hittel, imádsággal és vidám gyermekzsivajjal. Azt kívánom, hogy adjon a Jóisten erőt, egészséget, és adjon munkát, amelynek haszna, értelme és gyümölcse van” – mondta a gyülekezet főgondnoka.

Magyar Lóránd parlamenti képviselő is köszöntötte a gyülekezetet: „Minden közösségnek szüksége van egy helyre, ahol a templomon kívül is összegyűlhet, ahol különböző rendezvényeken erősíthetik a hitüket, magát a közösséget, vagy nevelhetik a gyerekeket Jézus tanítása szerint. Öröm, amikor egy magyar közösséggel együtt ünnepelehetek, de még nagyobb öröm, amikor egy apró magyar közösség tud nagy eredményt felmutatni. Jó, hogy az apai reformátusok között is vannak, akik nemcsak akarnak, hanem tesznek is. Mernek dolgozni, és eredményt tudnak felmutatni, ahogy most is, amikor a gyülekezeti ház felújítását követően volt okunk az ünneplésre.”

A polgármester köszöntő szavai után a gyülekezet kórusa és ifjai szolgáltak. Isten tegeje áldottá szolgáltukat a továbbiakban is! Az istentiszteletet követően leleplezték a felújításnak szentelt emléktáblát, majd szeretetvendégséggel zárult az esemény.

Legyen jó dolga a lelkünknek!

Harminc év mélypontok és csodák között

Önálló gyülekezetté válásának harmincadik évfordulóját ünnepelte május elején Kültelek református közössége, Higyed János lelkipásztor pedig azt, hogy harminc éve állhatott először a templom színpódjára megválasztott lelkészükként.

„»Áldjad, lelkem, az Urat, és egész bensőm dicsérje szent nevét! Áldjad, lelkem, az Urat, és ne feledd, mennyi jót tett veled!« Olyan jótéteményeire emlékezhetünk, amelyek ezen a helyen eleinket már megérintették: e helyre telepített egy közösséget, amelynek utódai vagyunk mi ma. 1992-ben a gyülekezet teljes önállósággal gyakorolta jogait, és lelkészt választott, és május 2-án állhattam először erre a színpódra a gyülekezet megválasztott lelkipásztoraiként” – pillantott vissza a három évtizeddel ezelőtti napokra Szatmár-Külteken Higyed János lelkipásztor. Hozzátette: harminc év hosszú idő, s ő háromszor tízre választja szét. Mint mondta, rendhagyó az istentisztelet, amellyel kezdődik, s jól kezdődik a hónap: étellel, kereszttel; s jól is ér majd véget május 29-én: konfirmációval – hiszen ez a két esemény összefoglalja az egész élet lényegét.

Háromszor tíz

„Az első tíz év előtörténete, hogy a gyülekezet tagjai éltek a változások utáni lehetőséggel, és 1990-ben elindították az önállósulást, s az 1992-re valósult meg. A templom kicsi, a gyülekezet nagy volt. És mennyi csodával ajándékozott meg az Úr abban az időben, amit ma már a templom őskoraként emle-

getünk. Közben Isten bővítette a személyes életemet: házasságot kötöttem édesapám áldásával, fiamat kereszteltük édesapám áldásával” – mondta.

A második tíz év az óvodaprojekt jegyében zajlott: minden száz évben adódik alkalom arra, hogy egy beépített városrészben, közvetlenül a templom közelében nyílhaszon felekezeti óvoda. „18 évig működött a Szivárvány óvoda a szomszédban, és sok egykori ovis házasságát áldottam meg, majd kereszteltem is gyermeküket; szintén ebben a második tíz évben újult meg a templombelső.

A harmadik tíz év pedig a tartalommal való megtöltés időszakára volt, a gyülekezet vendéglátó szeretetére – sok konferenciának, találkozóknak, együttléti alkalomnak voltunk házigazdái. No meg az új óvoda létrehozásának időszaka is ez, amit szintén csodaszámba menőnek élhetünk meg. A régi óvoda épületét pedig diakóniai székházként szeretnénk használni a gyülekezet további építésére.

Mélypontok és csodák között vezetett az Úr, s ezért áldjad, lelkem, az Urat, és el ne feledkezzél semmi jótéteményéről! De milyen is ez a kültelki református egyházközség? Ez

az a közösség, ahol templomba járnak, ahol van munkálkodás, terv, megvalósítás – ahol nem kellett extra szenciós dolgokat szervezni, hogy becsalogassuk az embereket a templomba” – hangsúlyozta, felidézve azt a gondolatot, amelyet megtanítottak neki pályája kezdetén: ha Isten igéjét elegyítetlenül hirdeted, annak áldása van, s ha csak egy ember Isten igéje nyomán a halálból az életbe fordul, az mindent megér.

Az idő gyorsan eltelt, a világi, materialista építkezés mellett a gyülekezet építése volt mindig előtérben a tiszteletes úr számára – hangsúlyozták köszöntőjükben a presbíterek és a nőszövetség, hálát adva Higyed tiszteletes „őrangyalának”, Higyed Gyöngyi kántornőnek és karnagynak is.

Az ünnepi igehirdetés János apostol közönséges harmadik levelére épült, nem véletlenül. Rövid, de olyan fontos levél, hogy a keresztény egyház a hét katolikus levél közé sorolja (a katolikus azt jelenti, hogy mindenhol a világon, bármelyik gyülekezetben érvényes, elfogadott, tovább tanított).

„Tartsd tisztán a templomot – de a templom nemcsak épületet jelent, hanem az egyházat, a gyülekezetet és téged is személy szerint. Tartsd tisztán, ne vegyüljön be baráti társaságok akarata, ne legyen felekezetek közötti ellenségeskedés, oda nem illő dolgok ne keserítsék meg az ember lelkét! Ha jó dolga van a te lelkednek, a te tested egészséges, és minden dolgod szeretetben történik. Erre törekedjünk: legyen jó dolga a lelkünknek!”

SZABÓ KINGA MÁRIA

A Református Világközösség vezetői Németben

A Református Világközösség európai elnöke, Martina Wasserloos hirdetett igét virágvásárnap a Németi Református Egyházközség templomában.

A vasárnap délelőtti istentiszteleten Kiss József lelkipásztor, a szatmári egyházmegye főjegyzője fogadta a küldöttséget. Martina Wasserloos Vinczéné Pálfi Judittal, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület missziói előadó-tanácsosával és Antal Jánossal, a Református Világközösség titkárával, egyházkerületi külügyi előadó-tanácsossal érkezett Szatmárnémetibe.

A házigazda lelkipásztor előfőhásza és imádsága után a Református Világközösség európai elnöke hirdette az igét: „Ímhol jó a te királyod!” (Mt 21,5), az egyházkerület missziói előadó-tanácsosa pedig fordította szavait. Látva és tapasztalva a háborút magunk kö-

rül, imádkozunk. Mert bízunk, hisszük, hogy Istenünk meghallgat bennünket. És akkor is imádkozunk, ha kétségeink vannak. Hinni sokkal több, mint tudni, amit mindenki más tud. A hit az a hozzáállás, amely meghatározza a mindennapi életünket. Jézus, a szelíd király, érkezésével az egész világot a feje tejére állította. Számunkra azonban kitarja a karját és így szól: „Jöjjetek énhozzám mind-

nyájan, akik megfáradtatok, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek” (Mt 11,28). Hozzá kiálthatunk: Hozsánna, Uram, segíts! – szól az igehirdetés.

A prédikáció után a gyülekezet ifjai szolgáltak énekkel. Az istentiszteletet követően megbeszélést tartottak a menekültek és a kárpátaljaiak részére végzett szolgálatról. A tanácskozáson a fent említettekhez csatlakozott dr. Király Lajos esperes, dr. Puskás Csaba főgondnok, Taraczközi Ferenc beregszászi lelkipásztor.

„Igehirdetési szolgálat, munkaebéd, tájékoztató. Nagytiszteletű elnök asszony, köszönet a látogatásért és azért, hogy viszed a hiteles információt Európa felé! Isten óvjon mindennapi munkád során!” – áll a köszönetnyilvánítás Vinczéné Pálfi Judit közösségi oldalán.

RÁCZ ERVIN

Szórványnapot tartottak és az édesanyákat ünnepelték Réven

Kettős ünnepséget tartottak Réven május első vasárnapján: a magyar szórvány és az anyák napját. A két ünnepség úgy talált egymásra, hogy az utóbbi két évben a magyar szórvány napja alkalmából csak egy rövid megemlékezést tarthattak a világjárvány miatt elrendelt szükségállapot közepette. Ezért a helybeliek, a református egyházközség, a Pro Rév Egyesület és a helyi RMDSZ úgy döntöttek, hogy 2022 május első vasárnapján legyen kettős ünnep a Sebes-Körös menti településen.

Az esemény a református templomban kezdődött, ahol Papp Csaba lelképásztor hirdette igét. Prédikációjának alap gondolatait a Jn 21,17-ből merítette, szólva a kettős ünnep jelentőségéről is. „Függetlenül attól, hogy milyen környezetből, élethelyzetből érkezünk ide, amikor látjuk, hogy milyen nagy veszély fenyegeti környezetünket – hiszen nem messze tőlünk háború dúl –, most mindenkinek át kell éreznie a gondolatot: miként mondhatod, hogy szeretted az Istent, akit nem látsz, de nem szeretted a te felebarátodat, akit látsz” – hangzott el.

Ezután következtek a nap legszebb pillanatai: a helybeli gyermekek, óvodások, iskolások és idősebb korosztálybeliek színvonalas műsort mutattak be. Énekek, szavaltatok hangzottak el, a gyerekeket Juhász Ilona,

Vincze Ibolya, Técsi Rita, Liuț Melinda pedagógusok készítették fel.

A továbbiakban Hasas János, Rév község alpolgármestere, a Pro Rév Egyesület elnöke köszöntötte a gyülekezetet és a meghívott vendégeket. Mint kifejtette, az esemény szervezéséhez a fentebb említettekén kívül hozzájárultak az általános iskola magyar tagozatának pedagógusai és diákjai is.

Elhangzott, hogy Réven immár hetedik alkalommal rendezik meg a magyar szórvány napját. Köszöntötte a jelenlevőket Demeter Katalin kolozsvári magyar konzul is, s örömét

fejezte ki, hogy újra Réven lehet. Rostás Péter, Székkutas alpolgármestere úgyszintén meleg szavakkal köszöntötte az ünneplőket, kiemelve, hogy a Csongrád-Csanád megyei község és Rév önkormányzata baráti kapcsolatot ápol.

Amikor Hasas János alpolgármester felkérte Szabó Ödönt, az RMDSZ parlamenti képviselőjét, hogy szóljon a megjelentekhez, először is megköszönte azt a támogatást, melyet a képviselő hozzájárulásával kapott Rév község.

Az istentisztelet után a gyerekek virágot nyújtottak át az édesanyáknak, s a kijáratnál minden édesanya ajándékot vehetett át.

Majd a templomkertbe vonult a gyülekezet, s a Turulmadaras emlékműnél Meleg Vilmos színművész adta elő Pataki István *Kiáltvány helyett* című versét.

Koszorúzás következett, a szobornál a hagyományörző huszárok álltak díszőrséget. A templomkerti esemény nemzeti imánk, a Himnusz eléneklésével zárult. A továbbiakban a résztvevők a Bersek József Közösségi Ház falán levő emléktáblánál helyeztek el koszorút.

Az ünnepi esemény a helyi művelődési házban, terített asztal mellett folytatódott. Elsőként Meleg Vilmos színművész lépett színpadra, majd a Debrecenből érkezett népi táncosok léptek fel, és a helyi diákok műsorát tekinthették meg a résztvevők.

ERDON.RO

Szigetlankai konfisok csapatösszerázója: Erdőd – Ákos – Hadad

Szigetlankán szokássá vált, hogy a konfirmandusok csapatösszerázó kirándulásra mennek. Kár is lenne ezt kihagyni, mert évről évre bebizonyosodik, hogy ez a két nap többet tesz, mint a két év képzés összesen.

Tizenketten, mint a tanítványok, virágvasárnap előtt két nappal útnak indultak, és habár esett az eső szinte végig, ez nem szegte kedvüket, mert azzal együtt jött az áldás is.

Mivel a tarnaai tábor foglalt volt, idén más utat kerestek a feltöltődésre: Hadad felé indultak. A tízparancsolat volt a kétnapos képzés témája.

Erdőd volt a kirándulás első állomása, ahol az ősi vár megtekintése után az erdői református templomban Törő Nikolett gyakornok lelkész az első parancsolatról beszélt. Rácz Ervin lelképásztor megtanította a kirándulás házihimnuszát: „Jó az Úrban bizakodni, jó az Úr. Remélj, és bízz benne, jó az Úr!”

Nagy élmény volt az ifjak számára az ákosi templom megtekintése, mindannyian először jártak a megye legrégebbi templomában. Itt a második parancsolatról és a féltőn

szerető Istenről beszélt Rácz Ervin lelkész, és arról, hogy Jézusnak életünk trónján van egyedül helye.

Rögös úton (szó szerint!) ugyan, de megérkeztek a hétvége főállomására a kirándulók. Tötös Beáta lelkész fogadta őket. A Degenfeld-kastély varázslatos és biztonságos helye volt a közösségépítésnek. A harmadik és a negyedik parancsolat játékos körülmények közötti megtanulása közben Papp Krisztina kántornő tanította meg az ifjakat dicsőíteni.

Az este folyamán azt is megtanulhatták, hogy mi a következménye annak, ha nem Isten szerinti igék határozzák meg életüket.

Kemény és életbe vágó témákat beszéltek át, meglepően őszintén és nyíltan.

Másnap a maradék hat parancsolat átbeszélése következett, és rájöttek arra, hogy Isten nem parancsolgatni akar, hanem nekünk akar jót ezekkel az igékkel.

A gyülekezet család. A presbitérium apuka, a nőszövetség anyuka. Minden keresztesel fogadalmat tesznek nemcsak a szülők, hanem a gyülekezet is: ígérem és fogadom, hogy gyermekeink hitbeli nevelése érdekében minden tőlem telhetőt megteszek. Ennek mentén néhány gyülekezeti és nőszövetségi tag, valamint presbiter ebédet készített, és meglátta a konfirmandusokkal, bárhogyan döntenek a konfirmáció után, itt egy szerető közösség fogja őket várni.

A konfirmálók már kapiskálják, miről is szól a gyülekezet. Egyre jobban ismerik a család fejét, Jézus Krisztust, éledezik a hitük. És egyre jobban ismerik egymást, barátokra leltek. Erről virágvasárnap bizonyosságot is tettek a gyülekezet előtt, elénekelve: „Erőt adsz minden helyzetben.”

REFSZATMAR.EU

Mi is ilyenek voltunk

Sokan várták Fábíán Tibor *Ilyenek voltunk* című könyvének újabb kiadását, hiszen a 2020-ban megjelent kötet pár hónap leforgása alatt az utolsó példányig elfogyott. A baróti Tortoma Kiadó tavaszi könyvújdonságként jelentette meg a szerző népszerű tárcanovelláit, melyek a nyolcvanas évekre röpitének vissza, egy kisfiú szemszögéből láttatva a történeteket.

Nem egyszerű vállalkozás olyan könyvről írni ajánlót, amely annyira megérinti az embert, hogy még az újr alapozgatáskor is valami elszorul odabent, és hirtelen homályossá válik a látása, pedig az orrán ül a szemüveg. Ehhez talán az is hozzájárul, hogy a szerző és e sorok írója ugyanazt a korosztályt képviseli. Azt, amelyik a hetvenes-nyolcvanas években élte a gyermekkorát, a mai műszaki újdonságok ismerete, a már természetessé vált információáradat és árubőség nélkül. A kötet írója Erdélyben, egy kis faluban, én Magyarországon, a fővárosban voltam gyerek. Szerényebb körülmények között éltünk, de sokkal elégedettebben és boldogabban, mint a mai gyerekek, akik előtt a nap huszonnégy órájában minden létező felületen, két kézzel húzzák a „mid lehetne még” mesterséges édesítőszerbe mártott százsínű madzagjait. Mi még készítettünk faágból és dugóból horgászbótot, még csodák palotájának láttuk a cukrászdát, megbecsültük, ha kevés ajándékot kaptunk is, felnéztünk a tanítóinkra, ismertük a szomszédainkat, és nem estünk kétségbe, ha áramszünet miatt sötétbe borult az utca.

Fábíán Tibor újságíró, publicista, református lelkész *Ilyenek voltunk* című könyvében nem idealizálja a gyermekkori emléket, nem a „bezzeg az én időmben” hamis nosztalgiajával eleveníti fel a szocializmus korszakában megélt eseményeket, hanem

őszintén, tárgyilagosan, mégis izgalmasan ír úgy, hogy közben időnként könnyet csal azon olvasók szemébe, akik maguk is átéltek ezeket az éveket. Emellett alkalmankénti (teljesen érthetően) kritikus megközelítésével fenn tudja tartani azok figyelmét is, akik később születtek, de érdeklí őket, milyen volt magyar gyerekek lenni a szocializmus idején Romániában.

A rövid történetekből a többi között megismerjük, hogy mitől olyan kedves a szerzőnek a zsíros kenyér illata, hogyan próbált barátaival beszökni a profi focisták pályájára, mire használták a felnőttek leharcolt kerékpárjait, milyen volt gyertyafényben olvasni, sikerrel járt-e a sorban állás a kenyérért, és milyen büntetést kapott a nyugati utazók által vonatokból kidobált édességért ácsingózás miatt.

A könyv ezek mellett komolyabb témákat is érint: megismerjük a szerző dolgos nagyszüleit, kedves vagy kevésbé kedves tanárai közül néhányat, az egymástól kontinensnyi távolságba szakadt, ma már csak a Facebookon lájkoló barátokról is olvasunk, és az elmúlás, a halál sem tabutéma a kötet-

ben. Olyan színes csokrot kapunk a kezünkbe, amelyben mindenki megtalálhatja a neki kedves szálát, azonosulhat a „főhős” kisfiúval, vagy éppen ismerős lehet neki egyik-másik történet – hiszen a szerző közülük többet publikált már különböző irodalmi lapokban –, és örömmel olvassa újra.

És hogy miért a kezdő sorokban említett meghatottság? Nem szégyellem: megérintett a könyv, sok emléket hozott elő a gyermekkoromból. Egyrészt hálára indított azért, hogy itt, Magyarországon nekem mennyire jó dolgom volt, hogy szerény anyagi lehetőségeink mellett is sokkal gyakrabban telt nappolyira vagy fagyfaltra, mint az erdélyi iskolásoknak, és bárhová mentünk, mindenhol magyarul szóltak hozzánk. Másrészt eszembe juttatta, hogy a gyerekek mindenhol és minden korszakban ugyanolyanok: őszinték, nyitottak, találékonyak, szeretetre vágynak és sebezhetőek. Ilyenek voltunk mi, és ilyenek a maiak is, csak nekik sokkal nehezebb megtalálni a helyüket ebben a színes-szagos, magas fordulatszámon forgó világban.

Nem véletlen, hogy a kötet első kiadásának olyan sikere lett, hogy az utolsó szálig elkapkodták. A gondolatébresztő jegyzetgyűjtemény karkép – talán nem merészség azt mondani, hogy krónika-szeletek egy ma már történelemnek számító korszak nagy tortájából.

Ilyenek voltunk – énekli Kovács Ákos videóklipjében, amelyben letűnt korokat idéző képsorok festik alá a dal mondanivalóját. Ilyenek voltunk, mondja Fábíán Tibor, és mi, kortársak, elkomolyodó arccal, mégis mosolygó lélekkel bölintünk rá.

SOMOGYI NOÉMI

(Fábíán Tibor: *Ilyenek voltunk – Erdélyi történetek*. Tárcanovellák. Tortoma Kiadó, Barót, 2022, erdelyikonnyv.hu)

Ne sajnáld a gyerekedet

Szülők, nagyszülők, rokonok száját hagyja el olykor a sóhajtás: milyen világban kell a gyermekeinknek felnőni? Alex Cravens amerikai lelkipásztor kemény üzenetet fogalmazott meg ezzel kapcsolatban.

Ne sajnáld és ne féltsd a gyerekeidet, mert a világ, amelyben fel fognak nőni, nem olyan, mint régen.

Isten teremtette, és pontosan arra a pillanatra hívta őket, amelyben éppen vannak. Életük nem baleset vagy véletlen.

Neveld őket, hogy megismerjék azt az erőt, amelyben Isten gyermekeiként járhatnak.

Neveld őket Szava tekintélyére.

Tanítsd meg őket hitben járni, tudva, hogy Isten irányít.

Erősítsd meg őket, hogy tudják, képesek megváltoztatni a világot.

Ne arra tanítsd őket, hogy féljenek és csüggedjenek a világ helyzete miatt, hanem arra, hogy reménykedjenek abban, hogy tehetnek ellene.

A történelem során minden embert Isten szuverén terve miatt helyeztek abba az időbe, amelyben éltek.

Tudja, hogy gyermeked bármilyen kihívással is szembesül az életében, kezelni tudja majd. Kifejezetten erre teremtette!

Ne féltsd a gyerekeidet, hanem érezd megtisztelve magad, hogy Isten TÉGED vá-

lasztott ki, hogy neveld azt a generációt, amely életünk legnagyobb kihívásaival néz szembe.

Emelkedj fel a kihívásra.

Isten nem vakarja a fejét azon tünődve, hogy mit fog kezdeni ezzel a világgal.

Van egy hadserege, amelyet azért hoz el, hogy elűzze a sötétséget, és megismerje Őt az egész Föld.

Ne hagyd, hogy a félelmed ellopja azt a nagyságot, amelyet Isten beléjük helyezett. Tudom, hogy nehéz elképzelni őket másként, mint a mi édes kisbabáink, és csak meg akarjuk őket védeni mindentől, ami valaha is nehéz lehet nekik, de ezekre az időkre születtek.

A tiszteletadás kultúrájáért

– az udvariasságban is szüntelenül reformálódunk kell

Református szellemi profil – a tiszteletadás az első, recycling javunk. Brian A. Gerrish kiváló presbiteriánus lelkész, professzor írása 1998-ban jelent meg abban az igényes, 600 oldalas tanulmánykötetben, melynek a címe: A református teológia jövőjéért.

Gerrish professzor a református – és nem nagy általánosságban a protestáns – szellemi tartásról, profilról fejt ki nálunk is megvitatásra igencsak érdemes gondolatait. Teljesen egyetérthetünk vele: a református szellemi alapállás, habitus, jellegzetesség forrása a Biblia, kialakításának eszköze a hitbéli nevelés. A jó nevelés segít hozzá a lelkiismeretességhez, az igazságszeretethez, a függetlenség igényéhez. Ezek olyan valós szellemi-erkölcsi erények, amelyekre aztán rá lehet építeni egész gondolkodási rendszereket, hitbéli életvezetést, életminőséget, személyes, közösségi, nemzeti létet – jóllétet, ami a jólétnek is hajtóereje.

Azt a modern erénygyakorlatot, ami egyre inkább fogyóeszköz, bár újrahasznosítható, sőt mindent újrahasznosító, megtartó, recycling szellemi alapjára (kellene legyen) mai világunknak.

Ennek pontosan az ellenkezője ömlik el együttlétromboló cunamiként hazánkban is: a mocskolás, a semmibevelés, a pimaszság, a tiszteletlen beszéd és magatartás, amelynek a mélyén az önbálványozás, az idiolatria húzódik meg legtöbbször.

A református embert a múlt, az atyák, az örökség megbecsülése jellemzi. A generációk közötti lelki szövetség és folytonosság.

Visszatekintéssel menni a jövő felé. Nem csak csőlátással előre. Mi mindent köszönhetünk az előttünk jártaknak – hitben, egyház- és nemzetépítésben, családszeretben. Most az őrizők és áthagyományozók tiszteletéről szól ez az első református karaktervonalas: aki tudja tisztelni Istent, az tudja tisztelni, megbecsülni azokat, akik az Ő nevében jártak, alkottak, éltek és haltak. Van, mire visszafordulunk, reformálódunk – a jövőért!

A tiszteletadás, udvariasság humánenergia-megtartó hatása

Amikor jó 3450 éve Mózes átvette az Úrtól a Kijelentés hegyén, a Sínain a két kőtáblát, azon az 5. parancsolat, ige valami egészen sajátosat, az emberi élet megtartásának egyetemes és kortalan belső törvényét is közreadta. „Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú

ideig élhess azon a földön, amelyet Istened, az Úr ad neked” (2Móz 20,12).

A tiszteletadás egyrészt a közösség jóllét, komfortérzet családi gyakorlatának egyetemeseen érvényes fenntartásmódját mutatja. A jó és megtartó rend iránytűjeként. A család mint nemzetmegtartó közösség alapvető szerepét.

Kettős haszna van. Az együttélés családi, közösségi, súrlódás- és konfliktusmegelőző hatása mellett a tiszteletet gyakorló személyre visszaható érvénnyel élethosszabbító erővel is bír. Gyógyszer, orvosi diagnózis nélküli nemzetterápia. Ahol ez működik, ott a generációk szép és ékes, egymást segítő módon élnek nemcsak egymás mellett, egymás után, egymással együtt – hanem egymásért is! Ahol ez hiányzik, ott nyikorog a család, a közösség, a nemzet szekere, konfliktushalmozó az élete.

A zsidó Tíz Igén, Parancsolaton felnőtt Saul a megtérése után a legtöményebb levélben, a rómaiakban sok keserű meg drága tapasztalat birtokában írja: „A tiszteletadásban egymást megelőzők” legyetek (Róm 12,10). Egymást megelőzők? Ma a szelektivitás rémséges korszakát éljük. Akárhová tekintünk hazánkban, nyoma sincs a századokon keresztül legendás, a Szent István-i lelki-erkölcsi örökség egyik fő oszlopát jelentő magyaros udvariasságnak. Hányan, intézmények, hivatalok, szervezetek, személyek, feljebbvalók és beosztottak engednek meg maguknak, hogy másokhoz a tiszteletadás vagy udvariasság kölcsönös jótéteményt jelentő módján forduljanak? Hogy magunknak is jót tegyünk, jóérzésünket, komfortérzetünket azzal ápoljuk, tápláljuk, hogy udvariasak, tisztelettudók vagyunk egymáshoz – akár színből, akár szívből?!

Tőlünk nyugatabbra természetes az idegeneknek való köszönés, a tiszteletadás. Itt-

hon volt eset, hogy amikor ráköszöntem a szembejövőre, majd megvert, mondván: Hogy mer engem zaklatni?! Abnormálissá lett a normális?

Kálvintől napjainkig – a gyakorlattól az elméletig és vissza

Minden évben reformáció hónapja közeledtével fellapozom Kálvin kétkötetes, könyvtárban németül meglévő leveleinek gyűjteményét. A sok ezerből 759-et. A szellemi, lelki hódolás, tiszteletadás, levelezési és érintkezési kultúra gyönyörű dokumentumait. A korabeli hölgyeket és urakat, reformátorokat és szolgáló lelkészársait, királyokat és hercegeket, Vilniustól Londonig, Skóciáig egyforma reverenciával szólít meg.

Nem személyválogató. Nem ismerte a szelektív udvariasságot, mert a félig tiszteletadás semmi tiszteletadás.

Hol vagyunk Kálvintól! Igenis, a magatartás, a tiszteletadás reformációjára van ma szükségünk. Nem csak az egyházat kell reformálni, hanem legfőképpen önmagunkat, hogy a durvaság, részrehajlás kéréget lehánt-suk magunkról! Van min dolgoznunk.

Bizonyára nem véletlen, hogy 2021 májusában ilyen kiváló tanulmány jelent meg itthon: Az udvariasság antropológiája (Balázs Géza, Valóság 64. évf. 5. sz.). Benne az udvariasságkutató (illem, etikett, köszönés, megszólítás) főbb jellemzőivel. A jóakarát, jóindulat, rokonszenv, a jóindulat megnyerése ókori sajátosságaitól a boldog békeidők magatartási kultúráján át napjaink etikettirodalmáig, a netikett, a kommunikált legfrissebb kérdéseig. Nem is beszélve a mindenféle érintkezési gördülékenységnek fittyet hányó semmikettig – semmiféle etikettformát nem tartó, nem tisztelő, mert embertársát sem tisztelő viselkedési nihilizmusig.

A magunk szóhasználatánál maradván: az ecclesia reformata – semper reformanda, azaz a reformált egyházat is mindig reformálni szükséges elvét a mindennapi egyházi és nem egyházi keretekben egyszerre megélt életünk létfontosságú, szükséges megújításával, az igei példák átgondolásával és magunkra alkalmazásával tehetünk érte. Hogy 500 év után eljussunk végre a szelektív, személyválogató töredékes tiszteletadástól a családi és nemzeti tiszteletterápia gazdagságáig. Az erkölcsi reformációig!

Magvak a jövőnek

Varga Béla Tibor (1911–1986) fiatal lelkészként, rövid ideig (1950–1951) szolgált a Szatmár megyei pusztadaróci református egyházban. Kevés idő és kevés anyag állt rendelkezésére, mégis vállalkozott a pusztadaróci református egyház történetének megírására, a fenti címmel.

Az egyházi szolgálat szerves részének tekintette az egyházközségi monográfiák megírását. Amikor belépett egy gyülekezetbe, az első dolga az volt, hogy tanulmányozza az egyházközség történetét a dokumentumok és saját kutatásai alapján. A templom történetét keretbe foglalva az istenháza falára helyezte el, francia nyelven is az idegen nyelvű látogatók számára. A gyerekeknek vallásórán tanította, a híveknek prédikációiba szőtte az egyházközség múltját.

Hiteles kép

A könyv tartalmazza a gyülekezettel kapcsolatos lényeges adatokat és fontos eseményeket. Tájékoztat a település múltjáról és a református egyházközség megalakulásáról. Magában foglalja az építkezések történetét: a templom, az iskola, a lelkészlak és a melléképületek építését és javítását. Bemutatja a templomot, leírja a templomi tárgyakat. A templom és az iskola szerepéről is ír. Megismerhetjük az egyház anyagi helyzetét, az adományozókat és az adományokat.

Fontos anyagi forrást képeztek az egyházi földek, megmunkálásukat a lelképásztor nagy hozzáértéssel vezette, s még törvényszéki perrel is védte őket.

Hiteles képet kapunk a faluban élők mindennapjairól is. Mezőgazdasággal, állattenyésztéssel foglalkoztak, egyesek városban, gyárakban dolgoztak. A gazdálkodók a szatmári piacon adták el portékáikat.

Sok településről költöztek ide. Az emberek többségének megélhetési gondjai voltak. De a lelkész bizakodó volt. Urát és népet szolgálva hitt a jobb jövőben. Ezért adta könyvének a Magvak a jövőnek címet.

Fáradhatatlan reménység

Igen mozgalmos és lendületes volt a könyvben megírt időszak. A lelképásztor nem keseredett el a sok gonddal-bajjal telített szolgálatban sem. Sok szép tevékenységet szervezett a gyerekekkel, lelkes ifjúsággal, de az idős korosztályt is szolgálta.

Más felekezetűek is jártak a templomba, szívesen hallgatták a fiatal lelkész prédikációit.

A kulturális rendezvényeikkel más településekre is ellátogattak, vendégeket is fogadtak. Varga Béla Tibor a keresztyén szeretetet hirdette, s azt, hogy csak a kölcsönös tisztelet és megbecsülés szellemében lehet békésen élni, dolgozni és a jövőbe tekinteni.

Írt az egyház lelkészeiről, vezetőiről és híveiről. Megemlíti egy tudós professzort is, aki külföldi egyetemeken tanított és könyveket írt.

Folyamatos gyűjtőmunkát végzett, a személy- és helyneveket beleszőtte írásába. Régi egyházi okmányok másolatát is közli, s értékes egyházi fényképeket is megőrzött. Nyelvszeretete, szaktudása nyilvánul meg

szép, választékos stílusában. Helyes és szép beszédre tanított a mindennapokban is.

Megpecsételt küldetés

Könyve sok számszerű adatot tartalmaz. Érdekes és tanulságos olvasmány, s a szakmabelieknek értékes információkkal szolgál. Kirajzolódik belőle az egyházközség története és a lelkészi sors.

Abban az időben lámpafényben írt Varga Béla. Példát mutatott a közösség, a nép szolgálatára. Kollégái azt mondták neki, ne töltsd az idejét írással. Ők szabnak-varrnak, asztalosmunkát végeznek, állatokat tartanak és kapálnak. Mindezek haszonnal járnak.

Hemingway sorai jutnak ilyenkor eszembe: „Talán nem kellett volna halásznak mennem... de hát ha egyszer erre születtem.” A szolgálat a megmaradásunk alapja.

Varga Béla rövid ideig szolgált Pusztadarócon, de utódainak üzenetet hagyott: „Amikor ezekkel a sorokkal pontot teszek az egyház eddigi történetére, kérem, hogy az utánam következő lelkészek hűséges, lelkiismeretes munkával írják meg anyaszentegyházunk történetét időtlen időkig.” Bibliai igével így fejezte ki:

„Annak pedig, aki véghetetlen bőséggel mindeneket megcselekedhetik, feljebb hogyan mint kérjük vagy elgondoljuk, a mibennünk munkálkodó erő szerint, Annak legyen dicsőség az egyházban a Krisztus Jézusban nemzetségről nemzetségre örökkön örökké. Ámen!” (Ef 3,20–21).

VARGA AUGUSZTA ny. magyartanár

„Ahol jó volt, ott voltál”

A múltról sokszor beszélünk megszépítve: a mi gyermekkorunk szebb és emberségesebb volt; a fonóban az emberek mindig megbeszélhették, hogy mi nyomja a szívüket; a szomszédok régen mindig segítőkészek voltak; a családtagokra mindig lehetett számítani.

Talán mondanom sem kell, hogy ez az idő, ilyen idilli módon, sohasem létezett. Erre pedig legnagyobb bizonyíték maga a Biblia, amely tele van családi és más jellegű konfliktusokkal. Szóval nem arra van szükségünk, hogy hazug álomba ringassuk magunkat, hanem arra, hogy felébredjünk a léhaságból, és felismerjük a múlt boldog eseményeinek valódi forrását.

Amikor Dávid a pusztában bujdosott, így imádkozott: „Mert te voltál segítségem, és szárnyad árnyékában örvendeztem” (Zsolt 63,8). Nem azt a múltat siratta, ami-

kor még boldogan élte a gond nélküli gyermekkorát, hanem hálát adott azokért az alkalmakért, amikor megtapasztalhatta Isten támogatását és biztonságot nyújtó közelségét.

Visszatekintéseink során mi is ekképpen cselekedjünk! Emlékezzünk vissza azokra az alkalmakra, amikor megéreztük az Úr áldó és bátorító jelenlétét, amikor megnyugvásra találtunk ölelő karjaiban, vagy amikor megadta nekünk szívünk vágyát.

A múlt tehát nem az embertől volt szebb, hanem Isten jelenlététől és gondviselő munkájától. Ahol jó volt nekünk, ott Ő is mindig jelen volt.

Kicsoda nekünk Isten?

A nagyfőnök, akinek feltétlenül engedelmeskedni kell, különben ellátja a ba-

junkat? Egy kedves mennyei apuka, aki gyermeki pajkosságnak nézi a bűneinket? Esetleg egy fantasztikus rendszergazda, aki karbantartja és igazgatja az egész univerzumot, a bolygók mozgásától a hangyák léptéig? Elképzelésekből rengeteg van, de ennél sokkal fontosabb, hogy a személyes hitünkben hogyan éljük meg az Istennel való kapcsolatot.

Isten jelenlétének áldásait mi is megtapasztaljuk a mindennapokban. Ott jó nekünk, ahol érezzük, hogy velünk van az Úr, és Ő a mi erősségünk, menedékünk, segítőnk, kősziklánk, oltalmunk. Következésképp nem a körülmények teszik jóvá az életünk, hanem Isten jelenléte, amit csak hittel tudunk felismerni.

ERDEI-ÁRVA ISTVÁN BÉLA

Áldást kér az utasokra, majd buszt vezet

Előbb áldást kér az utasaira, csak ez után foglalja el a sofőrülést, majd tapos a gázba Gimeskövi Károly, aki alighanem Budapest egyik legkülönlegesebb buszvezetője.

Az 58 éves, mélyen hívó férfi lelkesen szól utasaihoz egy-egy állomásnál, terjeszti Jézus Krisztus igéjét a szeretetről. A napokban nyilvánosságra került egy felvétel az egyik evangelizálásáról, ezt már nagyon sokan megtekintették a világhálón.

„Megáldom magukat az Úr Jézus nevében, mint lelkész és buszsofőr. Egyben lelkes buszsofőr. Jó utat mindenkinek, a Regőczy István térre megyünk, aki meg akar térni, az esetleg följöhet, ott van egy gyönyörű templom” – mondta a videóban a sofőr.

„Egy fiú az egyik ilyen beszédem után odajött hozzám, az arcát könnyek áztatták. Elmesélte, hogy Ukrajnából menekült, és hogy a testvére Covidban hunyt el. Teljesen meghatódott a beszédemtől, azt azonban nem említette, hogy fel is vette a mondandómat.

Másnap rengetegen hívtak, többek között a gyülekezetemből is, hogy híres lettem” – mesélte Gimeskövi Károly, s hozzátette: legfrissebb információi szerint már több mint félmillióan tekintették meg a róla készült videót.

Állítása szerint megérzi, amikor az utasainak szükségük van néhány kedves gondolatra.

„Álló busznál, végállomásnál szoktam beszélni hozzájuk, nem minden alkalommal, csupán időnként. A szemükből, a kisugárzásukból megérezem, mikor kell megszólalnom. A szeretet, a szeretetteljes köszöntés kinyitja őket. Miután egy-két perc erejéig beszéltem hozzájuk, meg is áldom őket az Úr Jézus Krisztus nevében” – mesélte a buszsofőr.

BLIKK, HVG

Hatalmas föld alatti várost fedeztek fel Törökországban, keresztyének élhettek benne

A törökországi régészek hihetetlen szenzációra bukkantak – egy hatalmas föld alatti várost fedeztek fel, ahol valószínűleg keresztyének éltek, akiknek a római üldözések elől kellett elbújniuk. A kutatók azt feltételezik, hogy leletük akár a legnagyobb is lehet a világon.

A leltre Mardin város Midyat kerületében találták rá. A délkelet-anatóliai Mardin környéke az UNESCO Világörökség része. A történelmi városban végzett takarítási és értékmegőrzési munkálatok során a munkások véletlenül fedeztek fel egy föld alatti járatot.

Az ezt követő ásatási munkálatok folyamán került napvilágra Matiate, azaz „a barlangok városa”. A régészek eddig egy 100 méter hosszú, 49 helyiséget tartalmazó alagútrendszert tártak fel, amely kultikus helyeket, vízkutakat, tároló silókat, valamint tárgyi emlékeket és falfestményeket tartalmaz.

A keresztyének föld alatti városokban kerestek menedéket. „Ezt a föld alatti vá-

rost 1900 éven át folyamatosan használták – mondta Gani Tarkan, a Mardini Múzeum igazgatója és a Matiate ásatások vezetője. – Először rejtékhelynek vagy menedéknek épült. Mint ismeretes, a keresztyénség a második században nem volt hivatalos vallás. A keresztyénséget felvevő családok és csoportok általában föld alatti városokban kerestek menedéket a római üldözések elől, vagy saját föld alatti várost alapítottak. Lehetséges, hogy a midyati föld alatti város egyike volt az erre a célra épített élőhelyeknek. Becsléseink szerint legalább 60-70 000 ember élt ott a föld alatt” – mondta Tarkan.

A kutatók megítélése szerint a föld alatti város teljes méretének eddig csak 3%-át sikerült feltárniuk. Ezzel Matiate lenne az eddig felfedezett legnagyobb barlangváros. Ez hatalmas jelentőségű. Törökországban már több mint 40 ilyen várost találtak.

777BLOG.HU

Fricska – Találékony

Egy idős ember egyedül élt, gyermekei elkerültek otthonról. Ő már nem tudott lejárni a negyedik emeletről. Lakásának ablaka az utcára nyílt, onnan nézte vágyakozva a lent zajló életet, amely elérhetetlenné vált számára. Először egy kanalat dobott le. Valaki megállt, felnézett, meglátta az ablakban, és felvitte neki a negyedikre. Másnap a hajkeféjén volt a sor. Aztán az egyik papucsja következett...

– Teljesen megbolondult az öreg – állapította meg a szemközti szomszéd, és felhívta a rendőrséget. Kávéval fogadta őket, kellemesen elbeszélgettek.

– De hát ez a dobálózás... Miért tetszik ezt csinálni?! – kérdezte végül a rendőr.

– Mert különben hetekig senki sem nyitná rám az ajtót, kedveském – hangzott a somolygós válasz.

HARANGSZÓ

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület gyülekezeti lapja
ISSN 1221-0323

www.facebook.com/harangszo

Felelős szerkesztő: Ghittea-Szabó József Levente. Hírszerkesztő: Tokár Sándor. Tördelőszerkesztő: Petrikó Ildikó. Korrektor: Megyesi Antónia. Szerkesztőbizottság: Dr. Békefy Lajos, Erdei-Árva István Béla, Fábian Tibor, Tokár Sándor, Törös Beáta, Wagner Erik. Szerkesztőségünk postacíme: BH-410202 Nagyvárád, Sulyok István u. 9. sz. Tel.: 0765-926002, 0259-435386. E-mail: harangszo.ujzag@gmail.com Honlap: www.krek.ro, www.facebook.com/harangszo, www.harangszoujsag.wordpress.com. Készült a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Szenczi Kertész Ábrahám Nyomdájában. Felelős vezető: Wagner Erik. A lap terjesztése a lelkészi hivatalokon keresztül történik. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beérkező írásokat rövidített és szerkesztett formában közölje. Meg nem rendelt kéziratokat nem őrzi meg és nem küldünk vissza.